Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 22 (16245) | 1983 оной январиин 27, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ПАРТКОМОЙ ГЭШҮҮН

КОММУНИСТ Дулма Жамбаловна Цырендоржиева Дэдэ-Юрөөгэй һү һаалиин фермые даажа эхилһээр [illegible]дэн жэл болобо. Ажал хүдэлмэри дээрээ эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор хоёр дахин шагнагдаһан. Буряадай АССР-эй [illegible] малшан гэһэн нэрэ солотой. Тэрэниие Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо [illegible] хомор, ехэ багагүй бултадаа хүндэлдэг, [illegible]. Үнгэрһэн [illegible] коммунистнуудай тэрэндэ ехэ этигэл найдаба[illegible], колхозойнгоо партийна комитедэй гэшүүнээр [illegible] дахин һунгаба. Энэ хүндэтэй ба харюусалгатай ту[illegible] [illegible] хүсэд мэдэржэ, [illegible] хамтын хэрэгэй түлөө [illegible] оролдожо ябана. Һаяхан боложо үнгэрһэн партийна суглаанда [illegible] хабаадалсажа, урданайхи[illegible] адли шанга шүүмжэлэл дэлгэрүүлжэ, үнэтэ дурадхал[illegible] оруулаа. Мүнөө энэмнай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ табигдаһан ажалай ба үйлэдбэриин журам шангадхаха асуудалаар һонирхожо, малшадайнгаа дунда ойлгуулжамжын хүдэлмэри [illegible] байнхай. Энээнһээ горитой аша үрэ гараха [illegible]. Юуб гэхэдэ, нүхэр Цырендоржиева хооһон [illegible] хэлэдэггүй, [illegible] нарин нягта, эдэб[illegible] үүсхэлтэй ярид хурса эхэнэр шуу. Тиимэл хадаа [illegible] даабаряа дүүргэжэ ябаһан алдартай.

Энэ нимэрхүү шэнэжэ шанартай, сарюун сэбэр абари[illegible], урдахи уялга болон харюусалгатай хүсэд мэдэр[illegible] эмхидхэлэй хүдэлмэриин дүй дуршэлөөр баян боло[illegible] коммунистнуудые, партийна комитедэй гэшүүд [illegible] республика дотор яһала олон. Тэдэнэй [illegible] мүн лэ тус колхозой зүүтан хонишодой нэгэн, Ажалай Алдар Солын III шатын ордено Александр Цырендоржович Жамьянов, «Гусиноозерская» шахтын [illegible] бригадир, Октябриин Револю[illegible], «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудай болон «Шахтерой алдар соло» тэмдэгэй дүүрэн кавалер Валерий Спиридонович Можаров, Кабанскын районой Хандалын совхозой [illegible], ардай депутат, профгрупорг Аграфена Егоровна Балдакова болон бусадые нэн түрүүлэн нэрлэжэ [illegible]. Энэ бултаниинь дурдаха аргагүй.

[illegible] колхоз, совхоз [illegible] предприяти болон транспорт ба барилга [illegible] байна. Тэдгээн болоһон хамтынгаа суглаан [illegible] «Маяк» колхозой коммунистнууд [illegible] механизатор Валерий Константинович Демин[illegible] партийна комитедэйнгээ гэшүүнээр баһа дахинаа һунгаба. [illegible] ажалша бэрхэ, шадамар эмхидхэлшэ [illegible] харуулаа юм. [illegible] 12383 центнер [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] эрдэм мэдэсэ, мэргэжэл шадабари хараада абалсажа, партийна даабари үгтэдэг юм. Нэгэ үгөөр тэмдэглэхэдэ, [illegible]үхэдэйнгөө этигэл найдабариие дүүргэхэ, харюулхын түлөө, Коммунис партиин политикые бэелүүлхын түлөө [illegible]потой тэмсэлшэ байха зэргэтэй. Партийна суглаанай шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, үйлэдбэриин зорилгонуудые хүсэндэнь хүргэхэ, ажалша коллективэйнгээ ажахын [illegible] политическэ али бүхы хэрэгээ шиидхэхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулжа байха уялгатай. Тиихэдэ үйлэдбэри дээрэ коммунистнууд ямараар ажаллаһаб, үгтаа хүдэлдэг нүхэдтөө ямар нүлөө үзүүлнэб, үгтэһэн партийна даабаряа хэр зэргэ дүүргэнэб гэхэ мэтын асуудалнууд тэрэнэй үдэр бүриин хараа доро байха һотой.

Тобшолон хэлэхэдэ, партийна комитедэй гэшүүнэй ажал ябуулгаһаа дулдыдаха юумэн олон. Партиин политикые саг соонь ажалшадта, үргэн олониитэдэ ойлгуулка, дээдын захиргаануудай табиһан зорилгонуудые хүсэндэнь хүргэхэ хэрэг хангалга хадаа мүн лэ тэрэнэй эдэбхитэй хабаадалсаха зүйлнүүд болоно бшуу. Тиибэшье тэрээндэ ехэ эрилтын табигдадаг хадань эрдэм һургуулитай, эмхидхэхы хүдэлмэриин шадабаритай, өөрөө жэшээ[illegible]э һайнаар хүдэлдэг байха ёһотой. Эдэ эрилтэнүүдые хараадаа абажа, КПСС-эй зарим, нэрлэбэл, Хяагтын, Сэлэнгын, Кабанскын ба бусад райкомууд партийна комитедүүдэй юрын гэшүүдэй эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулхын, түрүү онол аргада һургахын зорилгоор элдэб [illegible]мжээ ябуулганууды тэдэнэртэй үнгэргэжэ байдаг. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй Железнодорожно, Хойто-Байгалай райкомууд али нэгэн асуудалые КПСС-эй райкомой пленумдэ гү, али бюродо бэлдэхэдээ, партийна комитедэй гэшүүдые үргэнөөр хабаадуулхые оролдодог болонхой. Тэрэшэлэн тэдэнэй эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхын тула саг үргэлжэ элдэб семинар, зүблөөнүүдтэ уридаг, саг зуурын даабари үгэдэг байна. Энэнь партийна комитедэй гэшүүние эдэбхижүүлдэг, үүргэ ба харюусалгыень дээшэлүүлхэ талаар горитой нүлөө үзүүлдэг юм.

Гэхэтэй хамта партийна комитедэй гэшүүдые һурган хүмүүжүүлхэ талаар хаа хаанагүй нэгэ жэгдэ, тогтооһон һайн һургаал боломоор хүдэлмэри үшөөл хүсэд ябуулагданагүй. Зарим газарта тэдэнэй үдэр бүриин ажал хүдэлмэреэр, ажабайдалаар, һуралсалаар партийна комитедүүд һонирхоногүй. Эсэстэнь хүдэлмэреэ тодорхойгоор түсэблэжэ шаданагүй, жэжэ божо асуудалаар ажал ябуулгаяа хизаарлашадаг байна. Тэрээнһээ уламжалан парткомой зарим гэшүүд партийна суглаан болон парткомой заседанида ёһын тэдыдэ хабаадана, һанажа ябаһан юумэеэ хэлэнгүй үнгэрнэ. Ушар иимэһээ энэ дутагдалые усадхаха гээшэ ехэ удха шанартай юм. Юуб гэхэдэ, партийна комитедэй гэшүүн бүхэниие һурган хүмүүжүүлжэ, партийна хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулжа шадабал, парткомой ажал ябуулгын дайшалхы шадабариня улам нарижуулан һайжаруулха, ажахыда бүри нүлөө ехэтэй болгохо байна. Гадна партийна комитедэй гэшүүн бүхэнэй һанал бодолые, оруулһан дурадхал болон алибаа үүсхэлыень ходо анхаралдаа абажа, дэмжэжэ байха гээшэ баһал ехэ удхатай хэрэг гээд тоологдана. Инмэ анхарал хадаа илангаяа залуу гэшүүнэй болбосорхо, мэргэжэхэ ябадалдань сэгнэшэгүй туһа хүргэхэ байна бшуу. Энэ жама ёһые мартаха ёһогүйбди.

Партийна комитедэй гэшүүн коллектив соогоо эгээл түрүүндэтэй, нарин сэхэ ябадалай жэшээ харуулжа ябадаг хүн мүн. Хэды тиимэ байбашье, эдэнэртэй КПСС-эй райкомууд экономикын, ажахы хүтэлбэрилгын, үзэл сурталай хүдэлмэриин онол дүршэлэй асуудалнуудаар саг үргэлжын һуралсал эмхидхэхэ зэргэтэй.

ПАРТИЙНА КАДРНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ

Хүтэлбэрилхы партийна ба совет хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ КПСС-эй обкомой дэргэдэхи курсанууд республикын колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудай секретарьнарай һарын һуралсал эмхидхэжэ, январиин 25-да Политическэ гэгээрэлэй байшан соо хэшээлнүүд эхилбэ.

КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо Б. Т. Аюров тэрэниие нээжэ, үгэ хэлээ.

Һуралсалда хабаадагшадай урда КПСС-эй обкомой секретарьнар, республикын Верховно Соведэй Президиумэй болон Министрнүүдэй Соведэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд лекцинүүдые уншаха юм. Тиигэжэ КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар ажахынуудай партийна организацинуудай ябуулха хүдэлмэриин онсо шухала зүйлнүүд ойлгуулан харуулагдаха байна.

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ОБЛСОВПРОФТО БОЛОН ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

1982-1983 ОНУУДАЙ МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЫЕ АМЖАЛТАТАЙГААР ҮНГЭРГЭХЫН, ЭНЭ ҮЕДЭ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ЕХЭЭР ҮЙЛЭДБЭРИЛХЫН, ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХЫН ТҮЛӨӨ МАЛШАДАЙ ДУНДА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ ДЭЛГЭРҮҮЛХЭ ТУХАЙ

Энэ түлэг дундаа ябажа байһан үбэлжэлгые амжалтатай һайнаар үнгэргэжэ, 1982—1983 онуудай үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдахын түлөө республикын хүдөөгэй ажалшад, малшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилготойгоор, мүн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай 1982 оной ноябриин 9-нэй тогтоолой дүүргэлтэ болгон, партиин обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облсовпроф болон ВЛКСМ-эй обком тусхай тогтоол баталан абаба.

Үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдахын, бүхы үбһэ тэжээлые гамтай наринаар гаргашалжа, адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын, тоо толгойень олошоруулхын түлөө мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар бүхы эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие тэрээндэ шэглүүлхэ гэжэ Хүдөө ажахын, Мелиорациин болон уһанай ажахын министерствэнүүдые, Госкомсельхозтехникые, «Птицепром» трестые, талха таряанай продуктнуудай управлениие, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомые, районуудай партийна, советскэ, профсоюзай болон комсомолой организацинуудые тус тогтоол уялгалба.

Колхоз, совхозуудай, ажахынууд хоорондын болон гүрэнэй бусад предприятинуудай түрүү коллективүүдые шагнахын тула КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй 5 грамота, 3-һаа 5 хүрэтэр мянган түхэригэй мүнгэн шангууд тогтоогдоо гэжэ КПСС-эй Гусиноозерскын горкомдо, партиин районуудай ба городской болон районой гүйсэдкомуудай анхаралда табигдана.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан ажахынууд, предприяти, организацинууд тусхайта министерствэнүүд болон ведомствэнүүдэй тогтооһон гуримай ёһоор автобусуудые, автомобильнуудые абаха байна.

Буряадай АССР дотор мал ажалай фермэ, бригада, цех болон участогуудай түрүү коллективүүдые шагнахын тула СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Президиум Хүндэлэлэй 12 диплом болон 400-һаа 800 хүрэтэр түхэригэй мүнгэн шангуудые тогтоогоо.

Тэрэшэлэн мал ажалай түрүүшүүлые шагнахын тула Хүндэлэлэй 22 грамота тус тустаа 100 түхэриг мүнгэн шангууд бии болгогдоо.

Буряадай АССР-тэ мал ажалай фермэ, бригада, цех болон участогуудай коллективүүдтэ 500-һаа 600 хүрэтэр түхэригэй 73 мүнгэн шан, мүн мал ажалай түрүүшүүлые шагнахын тула тус тустаа 80 түхэригэй сэнтэй 220 үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаха гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоогоо.

1983 ондо социалис мүрысөөндэ илажа гараһан мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ худалдахын тула эд хэрэглэгшэдэй хэмжээнэй наймаанай фондын ёһоор хүнгэн автомобильнууд, колясокатай мотоциклнуудые болон олдохонь шухаг бусад эд товарнуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет таһалжа үгөө.

1982—1983 онуудай үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ талаар түсэб, социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ ажалай шэн габьяа харуулжа, эгээл эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй орден болон медальнуудаар шагнахаар зуурашалхада таарамжатай гэжэ мэдэрэгдээ.

1982—1983 онуудай үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, худалдаха, малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан фермэ, бригадануудай түрүү коллективүүдые мал ажалай зарим хүдэлмэрилэгшэдые шагнахын түлөө Хүндэлэлэй грамотануудые бии болгохо гэжэ республикын Хүдөө ажахын министерствэдэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомдо зүбшөөгдөө.

Жэшээнь, фермэ, бригадануудай коллективүүдые шагнахын тула Хүндэлэлэй 20 грамота, бүхыдөө 6 мянган түхэригэй мүнгэн шан тогтоогдоо.

Зарим түрүү малшадые шагнахын тула Хүндэлэлэй 30 грамота, ороной городуудаар аяншалха путёвконуудтайгаар үгтэхэ байна.

Фермэ, бригадануудай комсомол-залуушуулай эрхим коллективүүдые шагнахын тула ВЛКСМ-эй обкомой 15 улаан вымпел, залуу малшадые шагнахын тула залуушуулай уласхоорондын аяншалгын «Спутник» бюрогой хүнгэдхэгдэһэн 30 путёвко таһалагдаа.

Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые 1983 оной июлиин 1-дэ согсолхо, тиихэдээ үнгэрһэн жэлэй IV кварталай, мүн байгша оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүдые хараада абаха гэжэ тус тогтоол соо заагдана.

Малшадай социалис мүрысөөнэй ябасые, [illegible] түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүхы талаһаань үргэнөөр харуулжа байха гэжэ республикын, районуудай газетэнүүдэй редакцинуудта, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидениин ба радио-дамжуулгын комитедтэ даалгагдаа.

ЭМХИДХЭЛ ҺАЙНТАЙГААР, ШАНГА ЖУРАМТАЙГААР

УЛААН-ҮДЫН НАРИН СЭМБЫН КОМБИНАДАЙ КОЛЛЕКТИВЭЙ 1983 ОНОЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые комбинадай хүдэлмэришэд халуунаар дэмжэн угтаба. Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэһэн захяа заабаринуудые болото дээрэнь бэелүүлэн, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад 1983 ондо иимэ социалис уялгануудые абаба:

Продукци гаргаха 1983 оной гоо түсэбые декабриин 30-да дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 500 мянган түхэригэй продукци худалдаха.

Үнэтэ шэнэ үүсхэлнүүдые, тусхайлан нэрлэбэл:

— «Хоёр жэл 10 һарын түсэбые — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо» гэһэн Л. П. Аберовагай ооһо илгадаг бригадын;

— «Техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэгшэдтэ — үндэр мэргэжэл» гэһэн мастерай туһалагша Д. А. Лобигой будэ нэхэгшэдэй бригадын;

— «Ажалай журам хазагайруулангүй хүдэлхэ» гэһэн А. М. Клишинэй ашаалагшадай бригадын;

— «Гурбан жэлэй түсэбые — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо» гэһэн В. А. Степановагай бригадын үүсхэлнүүдые дэмжэн дэлгэрүүлхэ.

— Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, продукциин шанар һайжаруулха хэмжээнүүдые бэелүүлэн, 74 шэнэ түхеэрэлгэ тодхожо, 119 түхеэрэлгэ һэльбэн шэнэлхэ.

Ооһо илгалгын цехтэхи ажалые оньһожоруулан, гурбан конвейер табиха.

Уһанай гаргашые хэмжэхэ приборнуудые табиха, утаһа шэрдэлгын цехтэ хэрэглэгдэһэн уһа дахин хэрэглэхэ арга нэбтэрүүлхэ.

Гурбан шэнэ зүйлэй будэ гаргалгын технологи ашаглаха, нэгэ будтэ гүрэнэй Шанарай тэмдэг олгохо.

Бригадна гурим коллективтээ үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, хүдэлмэришэдэйнгөө 70 процентые энэ гуримаар хүдэлдэг болгохо.

Хүдэлмэришэдые һургаха, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа, 2376 хүниие һургаха.

Алмалта, арьбалалтын журам шангаар сахижа, 3 тонно ооһоной холисо, 1,5 тонно утаһа, 350 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 2000 гекалори дулаа алмаха. Алмагдаһан эдһээ 6 мянган метр будэ нэхэхэ.

Продукциин шанар һайжаруулһанай, үйлэдбэриин инженерно хангалта нарижуулха комплексно түсэб бэелүүлһэнэй ашаар үйлэдбэриин ашаг үрэгүй гаргашые 150 мянган түхэригөөр бага болгохо.

Бүхыдөө 127 мянган түхэриг экономическа ашаг олзотой уралан нарижуулгын 335 дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлэн хэрэглэхэ.

Ажалай саг һамшаалгые бага болгохо.

Ажалай эрхэ байдалые, коллектив доторхи харилсаае һайжаруулан, хүдэлмэришэдэй ажалһаа гаража ошолгые 20 процентээр хороохо.

Хүдэлмэришэдэй ажаһуудал һайжаруулхын тула 89 квартиратай байрын гэр, багахан бүлэтэй айлай 75 квартира ашаглалгада үгэхэ.

Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ коллективнэ хубитаяа оруулан, Худанай совхоздо гэр байра барилгаяа үргэлжэлүүлхэ, шефтээ абаһан колхоздоо 20 гектар хартаабха хуряаха, түл абалгын хаһада 100 хүниие, үбһэ хуряалгын үедэ 200 хүниие эльгээхэ.

Купавинска Ленинэй орденто Акимовай нэрэмжэтэ нарин сэмбын фабрикын, Шэтын камвольно-сэмбын комбинадай ба харилсан хүдэлдэг оёдолой промышленностиин предприятинуудай коллективүүдтэй мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ.

Эдэ социалис уялганууд комбинадай коллективэй хамтын суглаан дээрэ баталагдаба.

Норжима Задеевна Санжалова (зураг дээрэ) хори гаран жэлдэ таһалгаряагүйгөөр хонишоноор Бэшүүрэй районой Еланай колхоздо хүдэлнэ. Түрүү малшан жэл бүри зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлжэ абадаг юм. Мүнөөшье жэл харюусалгатай хаһада һайнаар бэлдэнхэй.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

УРМАШУУЛАГДАА

Үнгэрһэн жэлэй декабрь һарын дүнгөөр Оймморой совхозой түрүү гахайшан Любовь Константиновна Панченко илажа гараһан байна. Тэрэ һарын туршада 210 поршоонхо абажа, ажахы дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүшын һуури эзэлээ.

Любовь Константиновна Дубининска гахайн фермэдэ арбан хоёр жэлэй туршада хүдэлжэ, ажал хэрэгээрээ нилээд суутай болонхой. Нүхэр Панченко арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ бүхыдөө 900 поршоонхо абаха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 1070-да хүргэһэн байна.

Тэрэ ганса өөрынгөө хүдэлмэриие хараад ябадаг бэшэ, мүн ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Дүршэлтэй гахайшан Дубининска отделениин профкомой гэшүүнээр һунгагданхай. Любовь Панченкын туйлаһан амжалтыень совхозой дирекци, партком, рабочком үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан вымпелээр, мүнгэн шангаар урмашуулһан байна.

Т. БАДМАЕВА.

ЭРДЭМ-ТЕХНИКЫН БҮЛГЭМҮҮДЭЙ БҮХЭСОЮЗНА VI СЪЕЗДДЭ

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна VI съездын делегадуудые, ажал хэрэгээрээ, бэлиг шадабаряараа арадай ажахыда эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хангажа байдаг эрдэм наукын ба үйлэдбэриин бүхы хүдэлмэрилэгшэдые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршална. Бүхы совет арадтай хамта эрдэм-техникын бүлгэмүүд партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр хүдэлнэ.

Олон миллион совет хүнүүдые эрдэм-техникын зохёон байгуулхы ажалда элсүүлэн хабаадуулжа, эрдэм-техникын бүлгэмүүд бүхы ажал ябуулгаараа үйлэдбэритэй эрдэм наукын ниилүүлэн нэгэдүүлгэдэ туһалдаг. СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тэдэнэй эдэбхитэйгээр хабаадалга НТО-гой эмхинүүдэй зохёохы үүсхэл эдэбхи ехэтэй байлгын толотомо гэршэ болоһон байгаа.

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгын, тэрэниие хурдан түргэнөөр хүгжөөлгын арга нөөсэнүүдые эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхалгада, эрдэм, техникын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр, дары түргөөр нэбтэрүүлгэдэ бэдэрхэ хэрэгтэй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ. Эрдэм, техникын ба түрүү технологиин туйлалтануудай, мүн үйлэдбэриин хүдэлмэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулһанай, автомадаар хангаһанай, гар ажалые хорооһоной үндэһөөр ажалай бүтээсэ саашадань дээшэлүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ бүлгэмүүдэй гол шухала зорилго болоно.

СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хүдэлмэридэ, нэн түрүүн хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлгэдэ, мал ажалай ашаг шэмые арьбадхалгада, продукци һайнаар хадагалалгада, эрхим шанартайгаар болбосоруулгада, хүдөө нютагта хэрэглэгдэхэ бүтээсэ ехэтэй, бата бэхи оньһон техникэ бүтээлгэдэ бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа НТО-гой эмхинүүд элсүүлэн хабаадуулха ёһотой.

Түүхэй эдүүдэй, түлишын-элшэ хүсэнэй ба бусад материалнуудай нөөсэнүүдые гамтай һайнаар, гаргаша багатайгаар хэрэглэхэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ехэ арга боломжонууд нээгдэнэ. Элшэ хүсэ алмадаг, үлөөдэһэ багатай, үлөөдэһэгүй технологинуудые зохёон байгуулжа нэбтэрүүлхэ, материалнуудай хэмжээе бага болгохо, бүтээн гаргагдаһан продукциин шанарые һайжаруулха, эсэсэй эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха талаар эрдэм-техникын олониитын хүсэлэл оролдолгонуудые элсүүлэн хабаадуулха шухала. Хүтэлбэрилгые, түсэблэлгые, ажахы эрхилэлгые нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэридэ хубитаяа оруулха, эрдэм ухаанда үндэһэлэн ажалаа ба үйлэдбэреэ эмхидхэлгые нэбтэрүүлгэдэ нүлөөлхэ гээшэ эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй уялга мүн. Ажалай, үйлэдбэриин ба технологическа гурим журамые бэхижүүлгэдэ бүлгэмүүд анхаралаа ехээр хандуулха ёһотой.

Эрдэм-техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ саг үргэлжэ үүсхэл эдэбхи гаргаха, эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлөө ниитын хиналтые шангадхаха 1983 оной түсэбүүд болон социалис уялгануудые арбан нэгэдэхи табан жэлэй бүхы даабаринуудые дүүргэлгэдэ инженерно ба экономическа албануудай үүргые дээшэлүүлхэ гээшэ НТО-гой бүхы гэшүүдэй үндэр уялга болоно.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна VI съездэ үрэ түгэсөөр ажаллахыень хүсэхэ зуураа, эрдэм-техникын бүлгэмүүд Эсэгэ оронойнгоо эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, коммунис байгуулалтын асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө улам эдэбхитэйгээр, оролдосотойгоор тэмсэхэ юм гээд батаар найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

ЭРДЭМ НАУКЫН БА АЖАЛАЙ ХОЛБООН

ЭРДЭМ-ТЕХНИКЫН БҮЛГЭМҮҮДЭЙ БҮХЭСОЮЗНА VI СЪЕЗД

11 миллион хүнһөө бүридэдэг совет эрдэм-техникын интеллигенци табан жэлэй түсэбые, Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ дабшана. Эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй 24 һалбариин 130 мянган эхин эмхинүүдэй түлөөлэгшэд январиин 25-да НТО-гой бүхэсоюзна VI съездэ суглараба. Үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулгада, эрдэм, техникын туйлалтануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлгэдэ эрдэмтэдэй, инженернүүдэй, техникүүдэй, хүдэлмэришэдэй бүри эдэбхитэйгээр хабаадаха харгы замуудые съезд зүбшэн хэлсэнэ.

Аха дүү социалис оронуудһаа, гадаадын бусад гүрэнүүдһээ ерэһэн айлшад, уласхоорондын хэдэ хэдэн эмхинүүдэй түлөөлэгшэд съездын хүдэлмэридэ хабаадана.

Нүхэд В. В. Гришин, В. И. Долгих, Н. И. Рыжков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшад, министерствэнүүд болон албан зургаануудай, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, элитэ мэдээжэ эрдэмтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл президиумдэ һууба.

КПСС-эй Ленинскэ Центральна Комитедэй Политбюроһоо бүридэһэн съездын хүндэтэ президиум ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгагдаа.

КПСС-эй Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые съездэ хабаадагшад удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих тэрэниие соносхон уншаа.

СССР-эй эрдэм, техникын бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна соведэй түрүүлэгшэ академик А. Ю. Ишлинский тоосоото элидхэл хэбэ.

НТО-гой табадахи съездһээ хойшо үнгэрһэн табан жэлэй хугасаа соо эрдэм ухаанай шэнжэлгэнүүдтэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Эдэ бүгэдэ ба ороной арадай ажахын өөрыгөө хамгаалгын гол шухала зорилгонуудые шиидхэхэ арга олгоһон байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

НТО-гой эдэбхитэд эдэ туйлалтануудта ехэ хубитаяа оруулһан байна. Гэбэшье оромнай шухала нээлтэнүүдһээ гадна, научна шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдые промышленностьда, хүдөө ажахыда нэбтэрүүлхэ эрилтэ бидэнэй урда табина.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй материалнууд дотор бүлгэмүүдэй урда табигдаһан зорилгонуудта элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ. Энэнь нэн түрүүн үйлэдбэридэ автомат оньһон түхеэрэлгэнүүдые нэбтэрүүлхэ, элшэ хүсэ алмаха технологи зохёохо, түүхэй эд болон нөөсэнүүдые үргэлжэ дээрэнь хэрэглэхэ аргануудые зохёохо гэхэ мэтэ асуудалнуудта хабаатай байна. Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ НТО-гой ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоно.

Удаань шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ В. А. Панкратов тоосоо хэбэ.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэжэ эхилһэн байна.

Съезд январиин 26-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

тобшо мэдээсэл

ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

Предприятинууд, ажахынууд болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй партийна ба комсомолой организацинуудай секретарьнарай зүблөөн һаяшаг Загарайда болобо. Партиин Гусиноозерско горкомой комсомолой организацинуудые хүтэлбэрилхэ талаар бэелүүлжэ байгаа худэлмэри тухай КПСС-эй обкомой тогтоолой район дотор хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тушаа асуудал тэрээндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ.

ВЛКСМ-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь А. Я. Афанасьев элидхэл хэһэн байна.

Онохойн комбинадай директор В. Е. Тугутов, Буряадай туршалгын-мелиоративна станциин ОПХ-гай директор Ю. А. Жигалин, Загарайн райпогой түрүүлэгшэ А. Д. Молчанова, Горхоной узелай парткомой секретарь Ю. М. Халтурин, Хандагатайн леспромхозой парткомой секретарь В. С. Маслов, Шэнэ-Бэрээнэй заводой комсомолой комитедэй секретарь Н. Шмелев, XXI партийна съездын нэрэмжэтэ колхозой комсомолой комитедэй секретарь Е. Дамбаева гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Б. Д. Чимитов, КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь Ю. Р. Дмитриев зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

Э. ДОЛХОНОВА,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

Улаан-Үдын хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой шэрдэлгын цехтэ Д. Б. Чимитов Зүүн Сибириин технологическа институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр хүдэлжэ эхилһэн юм. Мүнөө тэрэ коллективэйнгээ шадабаритай бэрхэ мэргэжэлтэдэй нэгэн болонхой.

Коммунист Д. Б. Чимитов цехэй агитатор, арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшээр һунгагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Б. Чимитов.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

КОЛХОЗУУДАЙ ТООСООТО-ҺУНГАЛТЫН СУГЛААНУУД

ШИИДХЭГДЭХЭЭР АСУУДАЛНУУД ОЛОН

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ хүдөө ажахые эрид саашань хүгжөөхын түлөө Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой бүхы гэшүүд ехэхэн оролдолго гаргаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хэнэйшье мэдэһээр, үнгэрһэн жэлнүүдтэ ган гасуурай хойшолонгууд малшад, тарияашадта һаад, тойбонуудые тохёолдуулһан байна. Гэбэшье тэдэнэр нёдондо эмхидхэлтэй ажалаараа, оролдосо шадалаараа энэ хойшолонгые усадхаха талаар урагшаа нилээд алхам хээ. Ойн баярай жэлдэ ноёхоной-хид һайнаар хүдэлжэ, республикын социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэндээ КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой болон ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна.

— Энэмнай колхозой гэшүүдэй үдэр бүриин оролдосото ажалай, хүн бүхэнэй эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай аша үрэ мүн. Тиимэһээл энэ үндэр шанда хүртөө гээшэбди, — гэжэ элидхэлшэ нүхэр Никитин онсолон тэмдэглээ. — Мал ажалай, газар тариалангай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбүүдээ амжалтатай бэелүүлээбди. Даабариһаа гадуур 25 процент һүн, 6 процент нооһон, горитой ехэ мяхан худалдагдаа. Орооһо тариян мүн лэ түсэбһөө гадуур тушаагдаһан байна.

Иимэ үндэр дүнгүүд гол түлэб тариян болон мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй эршэмтэй шангаар ажаллаһанай ашаар түйлагдаа. Колхозой эрхим һаалишад. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Л. Дылыкова, Т. Занирова, З. Гылыкова гэгшэд жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 3 мянган килограмм һү һаажа шадаа. Иигэжэ ажахын малшад нёдондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2117 килограмм һү абаа гэхэ гү, али урда жэлэйхидэ орходоо 648 килограммаар ехэ һү һаагаа. Үнгэрһэн жэлдэ эдэнэр харууһалжа байһан малайнгаа ашаг шэмые нэмээхэһээ гадна үйлэдбэрилһэн продукциин шанарые яһала дээшэлүүлһэн байна. Тусхайлбал, гүрэндэ худалдагдаһан һүнэй тоһолигынь 3,8 процентдэ хүрөө. Тус ажахын тоһоной заводто абаашаһан һүнэй 72 процентнь нэгэдэхи сортоор абтаа. Иигэжэ эндэхи һаагдаһан һүнэй өөрынь үнэ сэн урдахи жэлнүүдэйхидэ орходоо хоёр дахин доошолуулагдаа. Тэрэшэлэн мал адуулдаг Б. Эрдынеев, Я. Цоктоева болон бусадай оролдосын ашаар гүрэндэ тушаагдаһан эбэртэ бодо малай шэгнүүр дунда зэргын 394 килограммда хүрэһэн байна.

Эндэ гансашье ажахыдаа бэшэ, бүхы Сэлэнгын район дотороо солотой болоһон хүнүүд олон. Жэшээлхэдэ, хонишод Д. Будаева, Ж. Санжиев, Ф. Зайнулин гэгшэдэй һайн һайхан ажал хэрэгүүд, амжалта түйлалтанууд бүгэдэндэ мэдээжэ. Эдэнэртэ ямаршье ажал даалгахада эрхимээр бүтээдэг гэжэ бүхы сэлэнгынхид хөөрэлдэжэ байдаг. Тэдэнэрэй нэрэнүүд энэ суглаан дээрэ нэгэнтэ бэшэ дурдагдаа. Эдэ түрүүшүүл зуун эхэ хонин бүриһөө зууһаа дээшэ хурьга түлжүүлһэн, нооһо ехээр хайшалжа тушааһан байна. Эдэнэрэй ашаар колхоз хонин бүриһөө 3,7 килограмм нооһо хайшалаа.

Ноёхоной газар тарилангай хэды үрэжэлтэйншье һаа, ашаг үрэнь һанаһанда үшөө хүрэнэгүй. Шиидхэгдээгүй асуудалнуудай нэгэн гэхэдэ, сабшалангые үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри доогуур хэмжээндэ ябуулагдана. Энэ шэглэлээр зарим тэды ажалай хэгдэжэ байгаашье һаань, тэрэнэй хэмжээниинь, дэлисэнь мүнөөнэй эрилтэдэ харюусажа шаданагүй гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

— Ажахын агрономическа албан мал ажал эрхилхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитануудые оруулхаар болоо, — гэжэ түбэй һү һаалиин комплексые даагша С. Д. Цырендоржиева онсолһон байна. — Жэшээлхэдэ, манай комплексын малай түхэреэн жэлэй туршада эдеэлжэ байха һайжаруулагдаһан бэлшээри үгы байһаар. Агроном, мелиоратор мэргэжэлтэд фермэнүүдэй хэрэгээр юрэдөөшье һонирхоногүй. Мүнөө болотор һаалиин мал шэмэтэ тэжээлээр дуталдаһан зандаа.

— Чек хэрэглэдэг гурим механизаторнуудай хүдэлмэридэ гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Энэ түрүү онол аргые бодото байдалтай тааралдуулан нарижуулха тушаа бодожо үзэхэ ёһотойбди. Гэхэтэй хамта механизаторнуудай залуу халаание һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагданагүй. Нэгэ халаанда хүдэлхэдэ тракторист, комбайнернууд дуталдаһаар, — гэжэ колхозой үнинэй механизатор Ц. Н. Эрдынеев мэдүүлээ.

Республикын габьяата малшан Д. Д. Будаева малаа тэжээлээр хангаха асуудалда онсо тогтоо. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы хонишод хабаадалсаха ёһотой. Үбэлжэлгэдөө ямар бэлэдхэлтэйб гэһэн конкурс-харалгын комиссида ябалсажа, отаралуудай байдалаар һонирхоходомни, зарим хонишод хашаа хооһон, үбһэ, һолоомо хэзээ газаамнай буулгаха юм ааб гэжэ хүлеэнхэй байгаа һэн. Юумые бэлэхэнээр һанадаг хүнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын, ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй.

— Колхозой үйлэдбэридэ хүн бүхэн адли тэгшэ һаналтайгаар ханданагүй, — гэжэ колхозой ахамад экономист С. Г. Санжиева хэлээд, иимэ баримтанууд дээрэ тогтобо. — Хэрбээ олонхи колхозниктуудай оролдосотойгоор хүдэлжэ байхада, зарим нэгэн жэлдээ оройдоол 40—50 үдэрэй туршада ажал хэһэн байха юм. Ажахын 19 гэшүүд жэл соо юрэдөө, хамтын хүдэлмэридэ оройдоошье хабаадаагүй. Эдэнэр журам бүдүүлигээр эбдэһэн байна. Тиимэһээ ажалай журам шангадхаха эрилтэ энэ суглаан дээрэ табигдаха ёһотой.

Иимэ үндэр эрилтын оршон байдалда XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй хамтын суглаан үнгэрһэн байна. Ажахые олон жэлдэ хүтэлбэрилһэн А. А. Никитиндэ «Хүндэтэ колхозник» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдожо, колхозой «Хүндэлэлэй дэбтэртэ» нэрыень оруулха тухай үнэмшэлгэ тэрээндэ барюулагдаа.

Колхозой правлениин түрүүлэгшээр А. С. Иринчеев һунгагдаба. Колхозой хамтын суглаанда Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов хабаадалсажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

АЖАЛААРА... УРМАША...

Һахалиин совхозой ...шад А. А. Цыренова, ... Федосеева гэгшэд һ... хэндэ даалгагдаһан ... гаа шэгнүүрые нэмээ... лөө оролдожо байд... Үнгэрһэн жэлэй дена... рын дүнгөөр эдэнэр... тынгээ малай толгой... шэгнүүрые дунда ... 658, 748 граммаар н... шадаһан байна. Иигэ... хын дүршэлтэй тү... социалис мүрысөөндэ ... жэ, магтаал һайшаал... төө.

Эдэ малшад ажалда... арга хэрэглэжэ, иим... дүн түйланаб гэхэдэ... нуудаа зүбөөр хару... най, эдеэлүүлһэнэй ... урдахи зорилгоёо бэе... шадана бшуу. Жэжэ... тэжээлэй рацион элдэб... неральна зүйлнүүдээр... хангагданхай, байра... лаан, сэбэр, хуурай... байдалда харууһал... тугалнууд шэгнүүрэ... гөөр нэмээнэ ха юм.

Эдэ түрүү тугалша... ша оной январь һара... лэ амжалта түйлахаар... жонхой.

В. ГАРМ...
манай штатна...

Хурамхаанай район...

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

АМЖАЛТАНЬ — ОРОЛДОЛГОҺОО

Ивалга ошоһон дардам харгыгаар ябатараа, хорин гурбадахи километртэ хажуу тээшээ хотиржо, тосхоной зүүн урда тэбхын сайһан малай байрануудта хүрэжэ ерэбэбди. Хуушаншаг байрашье һаа, досоонь сэбэр, дулаан, һайса заһабарилагдаһан гэжэ ойлгохоор. Ута кормушкануудай хажуугаар уяатай үнеэдэй хоорондуур гартаа хүнэг бариһан һаалишадай урагша хойшоо һүндэлхэнь, зариманайнь байра сооһиёо арилгахань харагдана.

Энэ байрын нүгөө захада һү тушаан абадаг таһалга түхеэрэгдэнхэй. Тэрээн соонь хүнэг, бидонууд угаагдаад хадагалагдана, Халаад, һү шүүдэг марли, лавсан бүдүүд ханаарнь үлгөөтэй, Эндэ һаалишад бүлеэн соодотой уһаар хүнэг хүхүүрээ угаана, хуурай болоторнь аршана.

Эдэ бүгэдые харахада, одоол юрын лэ һү һаалиин фермын байра байдал болошобо, Эндэһээ холо бэшэхэнэ Доодо-Ивалгын һүнэй комплекс оршодог юм. Теэд эдээнэй ажалтай зэргэсүүлхээр бэшэ ааб даа. Юуб гэхэдэ, тэндэ бүхы хүдэлмэринь гүйсэд оньһожоруулагданхай ха юм. Хэды иимэ юрын байдалтайшье һаа, тус фермын малшад урдаа табиһан зорилгоёо нэрэтэй солотойгоор бэелүүлжэ шадана бшуу,

— Манай энэ фермын байдалые харахадаа ойлгоо ёһотойт, Бидэ бүхы ажалаа бар хүсөөрөө хэнэбди. Эндэ долоон һаалишан хүдэлдэг юм. Эдэнэртэ дүн хамта 105 һаамхай үнеэн даалгагданхай. Коллективнай һү һааха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые амжалтатай бэелүүлээ һэн. Тусхайлбал, жэлэй туршада фермээрээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2913 килограмм һү һаагаабди. Түсэбнай 2650 килограмм байһан юм. Иигэжэ даабаряа үлүүлэн дүүргээбди. Ажахымнай нёдондо үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү абаһан байна. Мүн манай һаалишад үнеэн бүриһөө тугал абажа түлжүүлээ, — гэжэ фермые даагша Лубсан-Дулма Санжицыбиковна Санжицыбикова бидэндэ тодорхойгоор хэлэбэ.

— Та манда өөрынгөө ажал хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгыт. Иимэ юрын байдалда байгаад, яагаад үндэр дүн түйлана гээшэбта? — гээд асуубабди.

— Нэн түрүүн коллективэй гэшүүн бүхэнэй оролдосоһоо болоно. Бидэ «булта—нэгэнэй түлөө, нэгэн — бултанай түлөө» гэһэн уряа доро хүдэлдэгбди. Манай фермын һаалишад эбтэй зетэйгээр ажалладагаараа ажахы дотороо суутай болонхой. Малшаднай бултадаа шахуу олон жэлдэ мал ажалда хүдэлжэ ябаһан зон юм. Дүршэлтэй һаалишан Бимба Ринчиновна Гомбоевае одоол ажалай ёһотой мастер гэхэдэ алдуу болохогүй. Энэ нүхэрнай һаянай үбшэлөөд, ажаллахаяа болёод байна. Орондоо Александр хүбүүгээ һаалишанаар табяа. Энэмнай Улаан-Үдын уран һайханай зүйлнүүдэй ба гар бэлэгэй туршалгын заводто хүдэлжэ ябаһан юм. Бимба Ринчиновна үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3050 килограмм, Бабасан Бальжинимаевна Ленхобоева — 3469, Цыбик-Дара Бадмацыреновна Цыбикова — 3126 килограмм һү абажа, социалис мүрысөөндэ түрүүлээ, — гэжэ нүхэр Санжицыбикова хөөрэнэ.

Газаа январь һарын тэн үнгэрөөд байгаашье һаа, үшөө хүйтэрөөдүй, энэ үдэр дулаахан зохид байгаа һэн. Иимэ сагта үнеэдээ үдэрынь бэлшээридэ гаргахада, ехэл һайн ха юм. Иигэжэ үбэлэй һарануудта һү ехээр һаахаар абаһан социалис уялгаа заатагүй бэелүүлхэ байһандань баталар найдагдана. Мүнөө фермын үнеэд тугаллажа эхилэнхэй. Тиихэдэ сагаан эдеэн элбэгжэхэл байха. Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэн бүриһөө сүүдхэдэ 10—12 килограмм һүн абтана. Мүнөө үнеэдынь үдэр бүхэндэ шэмэтэй тэжээлээр эдеэлүүлэгдэнэ. Тодорхойлон хэлэбэл, мал бүхэндэ сүүдхэдэ үбһэ, һолоомо, сенаж, талха тариянай зүйл үгтэнэ.

— Һүүлэй үедэ талха тариянай зүйл дуталдажа эхилэнхэй. Үнеэдэймнай ашаг шэмэнь доошолно аа гү гэжэ ехэл айнабди. Энээн тушаа ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдтэ хэлээ һэм. Хэмжээн абтаха бэшэ аал даа, — гэжэ фермые даагша һанаата болонгёор хэлэнэ.

Һү ехээр һаахын хажуугаар, эндэхи һаалишад продукциингаа шанарыень һайжаруулха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулна. Хүн бүхэн һааһан һүеэ нэгэдэхи сортоор тушаахые оролдодог юм. Өөрөө фермые даагша Лубсан-Дулма Санжицыбикова техник-урэжүүлэгшээр, тоо бүридхэгшөөр, һаагдаһан һүнэй шанарыень элирхэйлдэг лаборантаар хүдэлнэ. Хэрбээ һүнэй шанарай доошолоод байбал, зэмэтэй хүниие тэрэ доронь элирүүлээд, дутагдалыень заажа үгэдэг гэхэ гү, али зохихо хэмжээ дары абаха эрилтэ табидаг юм.

— Бидэндэ дүршэлтэй малшад олон даа. Илангаяа үхэршэд тухайгаа дурдаха хүсэлэнтэйб. Юуб гэхэдэ, эдээнһээл һү һаамнай сэхэ дулдыдана ха юм. Ажахымнай суута мал адуулагша коммунист Бабасан Митапович Гомбоев, Дашидоржо Балдоржиевич Очиров, Даба-Цырен Дашиевич Санжицыбиков, Владимир Дугарович Бадмаев гэгшэд даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандадаг гээшэ. Эдэнэр ганса үнеэдые адуулаад ябадаг бэшэ, мүн тэжээл буйлуулдаг цехтэ хүдэлдэг байна, —гэжэ үнинэй һаалишан Б. Р. Гомбоева хэлээ һэн,

Энэ фермын коллектив байгша ондо һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө оролдожо ябана. Энэ амжалтаяа түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулха, СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитануудые оруулха байһаниинь лабтай.

Д. ДОНДОКОВ.

Б. С. Котов Улаан-Үдын вагонно деподо вагонуудые шалгагшаар хүдэлдэг. Тэрэ харюусалга ехэтэй энэ ажалдаа үнэн зүрхэнһөө оролдожо ябадаг хүн юм. Тиимэһээл нүхэр Котов «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, Октябриин Революциин, Ажалай Алдар Солын III шатын орденуудаар шагнагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. С. Котов, ажалай ветеран Н. Г. Мальцев.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

АГРОПРОМЫШЛЕННА НЭГЭДЭЛ...

Оронойнай Эдеэ хоолой программа нэгэ жэлдэ бэелүүлэгдэхээр табигдаһан бэшэ. Гэбэшье КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, тэрэнэй дүүргэлтые удаарууулжа болохогүй, Тодорхойлон хэлэхэдэ, хүдөө ажахые, бүхы агропромышленна комплексые залан хүтэлэлгын гуримые, экономикые эрхилэлгын гуримые нарижуулан һайжаруулха асуудал гол шухала зорилго болоно. Энэ талаар юун хэгдэнэб, ямар дүй дүршэл хэрэглэгдэнэб, шиидхэмээр ямар асуудалнууд гаранаб? СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын главкын начальник В. С. ПРОСИНТОЙ «Правдын» Пресс-бюрогой корреспондентын хэһэн хөөрэлдөөндэ энээн тухай хэлэгдэнэ.

— Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ талаар хэгдэдэг олон янзын хүдэлмэри ябуулхадаа, экономикын районно шатада мүнөө онсо анхарал хандуулагдана бэзэ. Хэдэ хэдэн республикануудта олон жэлэй турша соо хүдэлжэ байгаа районно агропромышленна нэгэдэлнүүд (РАПО) зарим тэды дүй дүршэлтэй болоһон байна. Энэ туршалга юугээрээ һонирхолтой гээшэб?

— Нэн түрүүн юугээрээ һонирхолтойб гэхэдэ, эдэ нэгэдэлнүүдтэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүри эршэмтэйгээр эрхилхэ эрхэ байдал байгуулагдадаг, колхоз, совхозуудай, агрокомплексын бусад эмхинүүдэй бээ дааһан байдал улам бэхижүүлэгдэдэг, тэдэнэй эдэбхи үүсхэл урмашуулагдадаг, урданайхидал мэтэ забһарай үеын бэшэ, харин эсэсэй үрэ дүнгүүдые түйлаха хэрэгтэ тэдэниие хараадуулдаг байна.

— Иигэжэ шэнээр хараадуулга яахадаа шухалаб?

— Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудта үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлдэ оруулха, хамжуулан томодхохо хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр бэелүүлэгдэнэ. Энэ хүдэлмэри шухала ба хуулита ёһоор хэгдэхэшье байна. Зүгөөр иимэ байдал тохёолдоо бшуу. Өөһэдынгөө сэхэ уялгата ёһоор колхоз, совхозуудые хангаха байһан тусхай мэргэжэлтэй олохон предприятинууд нэн түрүүн албан зургаанайнгаа аша туһа тухай һаналаа табяад лэ, «өөһэдтөөл» хүдэлдэг болоһон байха юм.

Жэшээнь, Госкомсельхозтехникын, Сельхозхимиин нютагуудтахи нилээд олон предприятинууд, мүн мелиораторнуудай, барилгашадай, бэлэдхэлшэдэй ба түүхэй эд буйлуулагшадай организацинууд ургасын хуби заяан тухай, һү ехээр һааха, малаа һайса тарганшуулха тухай бэшэ, харин хайшан гээд һаа ашаг олзо ехээр абахаб гэжэ үсөөн бэшэ ушарта һанаагаа зободог болонхой.

— Ондоогоор хэлэбэл, хүдөө ажахые эршэмтэйгээр эрхилхэ гол арга нүхэсэлнүүд — үргэлжэдэнь оньһожоруулга, мелиораци, химизаци — энэ ушарта тариалан ба фермэ дээрэхи хүдэлмэринүүдэй эсэсэй үрэ дүнгүүдтэй һулаар холбоотой байһан болоно бэзэ?

— Эгээл тиимэл даа. Тиимэ дутагдалнуудые РАПО усадхаха үүргэтэй бшуу.

Эдэ туршалгануудые Абашада, Вильяндида, Талсыда эхилээ һэмди гэжэ мэдээжэ байха. Мүнөө агропромышленна нэгэдэлнүүд Грузиин, Эстониин, Латвиин бүхы районуудта байгуулагданхай. Иимэ нэгэдэлнүүдтэ колхоз, совхозууд, хүдөөгэй ба үрэ жэмэсэй, овощой ажахын министерствэнүүдэй ажахынууд хоорондын ба бусад предприятинууд, Госкомсельхозтехникын, Сельхозхимиин, Межколхозстройн организацинууд, талха-хилээмэнэй продуктнуудай заводууд, холимол тэжээлэй, һүнэй болон мяханай комбинадууд нэгэдэжэ оронхой. Тэдэнэр бултадаа ажахын талаар бээ даанхай байдалтай, юридическа эрхэтэй, өөрын албан зургаанай мэдэлтэй байһан зандаа үлэнхэй. Зүгөөр бултанайнь шиидхэхэ зорилго нэгэн — хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, тариалан ба фермэнүүд дээрэһээ шадаал һаа ехэ, эрхим һайн шанартай продукци абаха зорилго мүн.

РАПО-е совет хүтэлдэг. Тэрээндэ бүхы ажахынууд болон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд ородог юм. Совет хадаа харилсаата ажахынуудай хүсэ болон мүнгэ зөөриие нэн түрүүн хаанань зорюулан хэрэглэхэб гэжэ уридшалан хараалдаг. Гүрэнэй захиргаанай орган бологшо соведэй абаһан шиидхэбэринүүдые нэгэдэлдэ ородог бүхы эмхинүүд уялгата ёһоор дүүргэдэг юм.

— Бии байһан райсельхозуправленинүүд, бодото дээрээ, экономическа арга зэбсэггүй байгаа, Иимэ арга зэбсэг РАПО-до бии гээшэ гү?

— Бии, энэ хадаа нэн түрүүн үйлэдбэриие хүгжөөлгын, материальна урмашуулгын, социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудай, гэр байра барилгын нэгэдхэмэл фонд мүн болоно. Эдэ фондынуудые бии болголгын гурим һонирхолтой байна. Тэрэниие Эстониин эрдэмтэд болон ажалшад дурадхаа һэн. Жэшээлхэдэ, Вильяндида ба Пярнуда эдэ фондынууд ажахыгаа эрхилэлгын хэмжээнэй коэффициентын үндэһөөр бүридүүлэгдэдэг юм. Юрэ хэлэхэдэ, адлирхуу хүрьһэтэй, сагай уларилтай нютагуудта оршодог колхоз, совхозуудта тусхай үрэ дүн тогтоогдонхой. Тэрэнэй ёһоор газарай үрэжэл, материальна ба ажалай арга хүсөөр хангагдасань гэхэ мэтэ хараада абтадаг гуримтай. Үлэмжэ һайн эрхэ байдалтай ажахынууд энэ фондодо мүнгэн татабари (пай) ехэшэгээр, һула түлюур байдалтайнь — багашагаар оруулдаг юм.

— Иимэ гурим түрүүшүүлэй аша туһые хаһана угы гү? Энэ гурим гээгдэжэ ябагшадые зоргоондонь табина бэшэ аабза?

— Вильяндиска РАПО-до, жэшээнь, нэгэдхэмэл фондо ажахынуудай ашаг олзоһоо оруулагдаха тааруулагдамал оршо — элдүүриин газарай гектар бүриһөө 6-һаа 21 түхэриг хүрэтэр — тогтоогдонхой. Ехэ хэмжээнэй баялиг нөөсэ абахадаа, түрүү ажахынууд олзо доходойнгоо нилээд ехэ хубииень бусаадаг, нэмэлтэ ашаг олзын зарим хубииень өөртөө үлөөдэг байна. РАПО-гой нэгэдхэмэл фондо зарим ажахынуудай оруулдаг хубитань түрүүшүүлэйхиһээ хэдэн дахин бага байдаг.

Эстонидо ажахыгаа эрхилэлгын хэмжээнэй коэффициентые тодорхойлходонь, мүн энэ коэффициенттэй хуушан үрэ дүнгүүдынь зэргэсүүлэн шалгахадань, түрүү зэргын гэжэ тоологдодог байһан зарим колхоз, совхозууд муушаг газартай ба фермэнүүдтэй, хүнүүдээршье үсөөншэг ажахынуудта орходоо һулашагаар хүдэлдэг байба. Эрьесын мүнгэ зөөрөөр даб дээрэ дуталдадаг тиимэ ажахынуудта Пярнуска РАПО-гой совет нөөсэ мүнгэнэй фондоһоо мүнгэ таһалжа үгэдэг байна. Һайжарха тээшээ хэһэн дабшалтань эли бодо харагдана: гээгдэжэ ябаһан ажахынуудай бүхы зүйлэй продукци абалгынь ургалта түрүүшүүлэйхиһээ эли бодо ехэ байба.

— Иигэжэ нэгэдэхэдэ колхоз, совхозуудта ашаг олзотой байһаниинь эли гээшэ бээз. Гэбэшье харилсадаг ажахынуудтала тэдэнэй өөһэд хоорондын харилсаануудай гуримшуулагдаагүй байһаниинь урдынхидаал мэтэ өөр тухайгаа һануулдаг байна. Тиимэһээ зарим нэгэн райондо хун шубуун, хабшаа хан ба сурхай тухай мэдээжэ басни соохидол мэтэ байдал тохёолдодог гээшэ хаш...

— Зүбшөөхэ байнаб. Түрүүшын ээлжээндэ хүдөө ажахые хангаха уялгатай олохон предприятинууд болон организацинууд экономическа талаараа энээниие хэхын түлэдэ мүнөө болотор урмашалгүй байгаа. Районно агропромышленна нэгэдэл тухай мэнэ һая абтаһан Типовой дүрим оршон байдалые тад хубилгаба.

Бүхы юумэн тухай дэлгэрэнгыгээр тогтонгүйгөөр иигэжэ тэмдэглэһүү. РАПО хадаа колхоз, совхозуудта зорюулжа, Госкомсельхозтехникын, Сельхозхимиин предприятинуудай, тэрэшэлэн мелиораторнуудай, барилгашадай болон хангалгын бусад организацинуудай дүүргэхэ хүдэлмэринүүдэй гол хэмжээ хэмжүүрыень тодорхойлхо байна. Районно агропромышленна нэгэдэл хадаа хэрэглэмжыень хангаһанайнь түлөө типовой нормативуудай үндэһөөр түлбэриин сэн ба тарифуудые мүн лэ зохёон табиха, баталха хэрэгтэй болоо һаань, таһалжа үгтэһэн материально-техническэ нөөсэ хэрэгсэлнүүдэй 10—15 процентыень нэгэдэлэй гэшүүдэй хоорондо шэнээр хубаарилха байна. Ямаршье албан зургаанда мэдэлтэй байбашье һаань, РАПО бүхы эмхинүүдэйнгээ хүтэлбэрилхы тушаалтадые, мэргэжэлтэдые шагнаха гуримыешье тогтоодог байха болоно,

— Мүнөө нютаг нютагуудта агропромышленна нэгэдэлнүүдые бүридүүлхэ тушаа бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэнэ, тиигээд түрүүшээр РАПО байгуулхабди, хожомынь хамтааран ябуулга эрхилжэ эхилхэбди гэһэниие бодомжонууд дуулдадаг байна...

— Энэмнай яаха аргагүй хуушанай бодомжолго гэшэл! Гар гараа барилсан, мүнөөнһөө хамта хүдэлхэ хэрэгтэй. «Мал ажалда — онсо анхарал!» гэһэн уряа доро Бүхэсоюзна мүрысөө үүсхэһэн түрүү коллективүүд үльгэр жэшээ харуулна бшуу. Малай үбэлжэлгэ, адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлгэ, мал ажалай продукци гүрэндэ худалдаха уялгануудаа дүүргэлгэ — эдэ бүгэдэ гансашье хүдөөгэй ажалшадай бэшэ, мүн эдеэ хоолой, мяханай, һүнэй, холимол тэжээлэй болон микробиологическа промышленностиин, Госкомсельхозтехникын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй анхарал оролдолгоёо гаргаха хэрэг болоно. Хабарай тарилгада техникээ жэшээтэ һайнаар бэлдэхые уряалһан Эстониин, Брянскын, Полтавын ба Ташкентын механизаторнуудай үүсхэлые али болохоор дэмжэлтэй.

— Түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудые шиидхэхэ зуураа ерээдүйн сагта бэелүүлхэ асуудалнууд тухай бодомжолхо шухала гээшэ ха. Һаяшаг Грузиин Компартиин ЦК Гардабанска РАПО-гой табиһан Эдеэ хоолой программые һайшааһан байна. Гардабаниин дүй дүршэлэй үнэтэй сэнтэй ба шэнэ зүйлынь юуб гэхэдэ, эндэхид бүхы һалбаринуудые эршэмтэйгээр хүгжөөһэнэй ашаар, газар тариалангай болон фермэнүүдэй продукци нилээд ехээр абадаг болохо гэжэ хараална.

— Нээрээшье, ехэ һонирхомоор дүй дүршэл. Тэрэнэй гол удханьюуб гэхэдэ, Гардабанска районой Эдеэ хоолой программа хадаа нэгэн доро эрдэм наукын түйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые үргэн ехээр нэбтэрүүлгын, РАПО-гой эмхидхэлэй бүридэлые нарижуулан һайжаруулгын, нэгэдхэмэл комплекс бологшо тэрэниие залан хүтэлэлгын программа мүн болоно. Горитой хэмжээнэй энэ программые зохёон табиха хэрэгтэ партиин райкомтой хамта эрдэм наукын ба техникын талаар Грузиин ССР-эй гүрэнэй комитет, республикын хүдөө ажахын, мелиораци ба уһанай ажахын министерствэнүүд, Госкомсельхозтехникэ, Главгрузводстрой, бусад албан зургаанууд болон научна эмхи зургаанууд хабаадалсаһан байна. Энэнь һайшаалтай. Эгээл иигэжэ хандахада үндэр ехэ ашаг үрын ба шанарай түлөө тэмсэлдэ амжалта түйлагдаха жэшээтэй.

— Шэнэ хэрэгэй түлөө дүршэл дадалтай хүнүүдэй эршэтэйгээр хам оролсоһониинь гол шухала гээшэ ха...

— Тиимэл даа. Грузида РАПО-гой хүтэлбэрилэгшэдөөр партийна, совет, ажахын хүдэлмэриин, тэрэ тоодо республиканска зургаануудта һайн һургуули гараһан эрхим мэргэжэл шадабаритай хүнүүд томилогдоо.

— Мүнөө үедэ экономикын районно шата — гол шата мүн. Мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, эндэ гараһан бүхы асуудалнуудые эндээ шиидхэжэ шадахагүйш. Бүри дээгүүр тушаалтадай хэмжээндэ залан хүтэлэлгын территориальна ба һалбариин гол ёһонуудые эгээл зүбөөр тааралдуулха, түсэблэлгэ болон материально-техническэ хангалгые на... лан һайжаруулха хэ... гээшэ ха.

— РАПО-гой ажа... гын олсон юумэн ... ной хэмжээндэ ямараа... хэгдэһэнһээ дулдыдаа... на. Эндэхи захиргаа... ридэл яһалашье да... ехэ, хэсүү орёо, тиин... рондо һайн холбоо ... согүй байдаг. Областн... бүүдтэ байдаг хүдөө ... хүтэлбэрилэгшэдтэй хэ... баад эмхинүүд, албан... нууд харилсаа холбоо...

Иимэ байдал ямар... цолонтойб гэжэ ... Хүдөөгэй материальн... ческа бааза жэжэдхэг... таргагдана. Түсэбүүдэ... заяанай шиидхэгдэжэ ... захиргаанай районууд... сэ хэрэгсэлнүүдэ хэдэн... газарнуудта «дуһал... лаар» хүртэн хүрэж... дог байха юм. Орга... бүхэн эндэ өөрынгөө ... бэриин, хангалгын, ... гын, мүн бусад эмх... байгуулдаг. Залан ... талаар тохёолдоһон н... боогүй амяарланги ... хадаа ажахынууд хоо... хамжаалай ба агроп... ленна харилсаа хол... районуудай социальн... мическа талаараа хү... но гуримаар хүгжэл... рүү шэнжэтэй зам д... ритойхон һаад түбэ... шоо бшуу.

— Гэбэшье энэмна... хэрэгэй юрэл нэгэ... болоно. Хоёрдохи, ... сошордолтой талань ... гажэл шадабаритай ... дые үйлэдбэриһөө он... шэнь олоор һамн... абаашаха ябадал бол...

— Зүб лэ даа. Хо... мянган инженернүүд... нигудай, ветеринар... нуудай — хүдөөдэ ... мэргэжэлтэдэй дүр... нэгэ хуби! — элдэ... конторонуудта хүдэл... даг үсөөн бэшэ тии... ластнуудые нэрлэжэ...

Үйлэдбэриһөө мэр... дые иигэжэ ондоо ... һамшааха гээшэ ажа... рилгонуудые шин... һаад түбэг ушаруул... хиргаанай олон тоо... мэрилэгшэдые иишэ ... тараажа хэрэглэхэ... хэрэг муугаар ябуу... гол технологическа ... сэ багатай болоно... шээлэн хэлэхэдэ, ... хидто хүдөө ажахын ... ной элдэб организа... 141 зоотехник хүдэ... даг. Зүгөөр колхоз, ... зуудайнь мал ажал... ехэнхи продукци үгэ... сельхозуправленидэ ... доол арбан хоёр ... хүдэлдэг лэ.

Районно, тэрэшэ... ластной, хизаарай ... мышленна нэгэдэ... байгуулха ябадал н... но гуримаар, эршэм... наар хүтэлбэрилхэ, ... ажахын ашаг үрые ... лүүлхэ, хүдөө ажах... дукциие абаха, ... шэрэжэ абаашаха, ... ха, хадагалха ба х... бүхы шатануудта ... гээлтэ хоролтодо ... гүйгөөр тэрэ хэбэр... гаха арга олгохо бай... бүгэдэ КПСС-эй XXV... дын, КПСС-эй ЦК-га... ба ноябриин (1982 ... нумуудэй шиидхэбэр... бодотоор бэелүүлхэ ... туһа нэмэри болохо ...

Олоной нюдэн хурса

ХАМТЫН ХҮСЭНДЭ ТҮШЭГЛЭН

Манай районой арадай хиналтын комитет «СССР-эй арадай хиналта тухай» Хуулиин ба арадай хиналтын хүдэлмэрине һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой эрилтэнүүдэй зохилдуулан, ажал ябуулгаяа улам эдэбхижүүлхын тула нилээдгүй хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Бухы хүдэлмэреэ гол түлэб бүлэгүүд болон постнуудтаа түшэглэн эрхилдэг байнабди. Районой промышленна предприятинууд, эмхи зургаанууд ба организацинуудай, совхозуудта, тэрэшэлэн Новокижингинскэ поселково болон бусад сельснэ Совэдүүдтэ арадай хиналтын 59 бүлэг, 20 пост эмхидхэгдэжэ, тэндэнь арадай 600 хинагшад тоологдоно. Арадай хиналтын бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрээр партиин организацинуудай секретарьнар, парткомой болон партбюрогой гэшүүд һунгагданхай.

Манай комитедэй хүдэлмэрине үнгэрһэн жэл РСФСР-эй арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ К. Н. Сидякин шалгаһан юм. Тиихэдэ бидэ республикын арадай хиналтын комитедэй заседани дээрэ бүлэгүүд ба постнуудай хүдэлмэрине яажа ударидадаг тухайгаа хөөрэһөн байнабди. Тэндэ заагдаһан дутуу дунданиуудые саг соонь усадхахын түлөө ехэ оролдолго гаргагдана. Манайда штатнабэшэ 70 гаран эдэбхитэд тоологдодог. Эмхидхэлэй таһагай инспекторнүүд хиналтын гол бүлэгүүдтэ саг үргэлжэ туһалжа байхаар уялгалагданхай юм.

Районой хиналтын комитет Загаһатын совхозой бүлэгэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые согсолһон байна. Мүн Хэжэнгын мехлесхозой, түбэй больницын болон буеадшье хэдэ хэдэн бүлэгэй түрүүлэгшэнэр районойнгоо газетын хуудаһанда дүй дүршэлөө андалдаа бэлэй.

«СССР-эй арадай хиналта тухай» Хуулиин 11-дэхи статьягай үндэһөөр, жэл бүри арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнууд ажалшадай урда тоосодог гуримтай. Эдэ тоосоонуудай үедэ гол бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрые һунгадаг, тэдэнэй хүдэлмэрине эдэбхижүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абадаг байнабди. Түрүүшынхеэ һунгагдаһан хүнүүд районой комитедтэ уригдажа, зүбшэл заабари абадаг. Энээнэй ашаар урдань һулаар хүдэлдэг байһан зарим бүлэгүүд ба постнуудай хүдэлмэрине һайжаруулжа шадааабди. Жэшээлхэдэ, «Бурятводстрой» управлениин ПМК-гай арадай хиналтын бүлэг удаан саг соо мүртэй юумэ хэдэггүй байгаа. Тэрэ бүлэгэй түрүүлэгшэ — автогаражые даагша нүхэр Найданов эдэбхи үүсхэлгүйгөөр ажалладаг һэн. Тэрэнэй орондо механик М. Б. Кудариновые һунгаһанай удаа хинагшадай хүдэлмэри эрид һайжараа. Мүнөө эндэ һара бүри шалгалта үнгэрэгдэдэг болоо. Тэдэ шалгалтануудай дүнгүүдынь гол бүлэгэй заседани дээрэ, коллектив соошье зүбшэн хэлсэгдэнэ. Имагтал хиналта шалгалтые шангадханга байһанай ашаар тус ПМК оньһон техникээ зүбөөр ашагладаг, гүрэнэй түсэбые дүүргэдэг болоо.

Районой арадай хиналтын комитет хинагшадые һургаха асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг юм. Белоруссиин арадай хинагшадай һуралсалай дүй дүршэлые хэрэглэн, хиналтын бүлэгүүд ба постнуудай семинар комитедэй дэргэдэ үнгэргэдэг болообди. Гадна предприятинууд, эмхи зургаануудта, арадай депутадуудай Совэдүүдэй дэргэдэ арадай хинагшадай һурғуулинууд нээгдэнхэй. Районой «Хэжэнгын гол» газетэдэ һара бүри арадай хиналтын хуудаһан гаргагдана. Хиналтын бухы бүлэгүүд стенднүүдтэй юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ 64 хинагша урмашуулагдаһан байна.

Арадай хиналтын комитет гол бүлэгүүд ба постнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй оруулһан дурадхалнуудаар 4 асуудал зүбшэн хэлсэжэ, шухала хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байна. Гансахан хахад жэлэй туршада 253 шалгалта үнгэргэгдөө юм. Энэмнай бүлэг бүхэнэй 6—7 шалгалтань түсэб ба уялгануудые дүүргэлтэдэ, ажалай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилһэн продукциин шанар һайжаруулха гэхэ мэтэ шухала асуудалнуудта зорюулагдаһан байна. Тиихэдэ бухы шалгалтануудай дүнгүүдэй 30 процентнь ажалша коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэгдээ. Мүн тушаалта 97 хүн ажалшадай урда арадай хинагшадай элирүүлһэн дутагдалнуудые усадхаха талаар ямар хэмжээнүүдые абажа байһан тухайгаа мэдээсэһэн байна.

Загаһатын совхозой арадай хиналтын бүлэг үхэр малай тоо толгой олошоруулха, тэжээлэй баазэ бэхижүүлхэ, үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха гэхэ мэтэшэлэн асуудалнуудаар шалгалта үнгэргэбэ. Минеральна болон органическа утагжуулгэ хэрэглэлгые, фермэнүүдтэхи ариг сэбэрые шалгаха рейднүүдээ тус бүлэг арадай депутадуудай Чисаанын сельснэ Совэдэй дэргэдэхи арадай хинагшадтай, комсомолой «прожектортэй» хамта үнгэргөө юм. Эдэ шалгалтануудай дүнгүүд бүлэгэй заседани дээрэ зүбшэгдөө. Шалгалтын дүнгүүдээр совхозой дирекци 6 хүниие материальна харюусалгада хабаадуулба. Хэдэн тушаалтад олонитын зүгһөө шүүмжэлэгдээ.

Манай хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл бии. Районно комитет Хуулиин эрилтэнүүдэй ёһоор бүлэгүүд ба постнуудай хүдэлмэрине бүри һайнаар эмхидхэжэ биранагүй. Гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандаха, үрихэ ябадалтай ушарбашье, имэ хэрэгүүдые эрид усадхахын тула олонитын хүсые үргэнөөр хэрэглэжэ шаданагүй.

Тиимэһээ саашадаа арадай хиналтын бүлэгүүд ба постнуудай хүдэлмэрине бүри эдэбхижүүлхэ уялгатайбди.

Г. САНГАДИЕВ,
Хэжэнгын районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

„Арадай хиналтын зургаанууд гүрэнэй түсэбүүд ба даалгабаринуудай дүүргэлтые хинадаг; мүн гүрэнэй журам эбдэхэ, нютагайнгаа тала хараха, өөһэдынгөө албан зургаанай тала баримталха, эзэн бусаар хандаха, мүнгэ зөөри хайра гамгүйгөөр гаргашалха ябадалтай, нозог нобшо ба албан хойрог ябадалтай тэмсэдэг; гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрине нарижуулан һайжаруулгада туһалдаг".

(СССР-эй Конституциин 29-дэхи статьяһаа).

Арадай хиналтын хуудаһан № 1

«Забайкалпромстройпроект» институдай дэргэдэхи арадай хиналтын бүлэг хадаа Советскэ районой эрхим бүлэгүүдэй нэгэн юм. Эндэ хамта дээрээ арадай 20-ёод хинагшад тоологдоно. Бүлэгые ударидагшаар А. В. Зубакин олон жэлэй туршада ажаллажа, баян дүршэлтэй болонхой.

Арадай хиналтын бүлэгүүдэй гэшүүд һара бүхэндэ даалгагдаһан газараараа ябажа, электрын элшэ хүсэнэй, дулаанай, уһанай гаргашые шалгадаг юм. Тиигэжэ шалгалтын үедэ элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууудаа дары усадхажа, зохихо хэмжээнүүдые абадаг байна. Ажалай журам сахиха талаар мүн лэ шанга хэмжээ ябуулганууд үнгэрэгдэнэ. Ниитын гурим, ажалай журам эбдэһэн хүнүүдтэ элдэб хэмжээнүүд абтана, мүн «Сахилгаан», «Халаахай» гэхэ мэтын хуудаһанууд гаргагдана.

Арадай хиналтын энэ бүлэг гансашье район дотороо шалгалта үнгэргэдэг бэшэ, Улаан-Үдын бэшэшье районуудай арадай хиналтын бүлэгүүд тэдэнһээ жэшээ абан ажаллана. Тиихэдэ арадай хиналтын городской комитет энэ бүлэгэй ажал хүдэлмэрине һайшаан дэмжэдэг, олоной хэрэг болгохые дурадхадаг байна. Энэ бүлэг 6 секторһээ бүридэнхэй. Ажалай журам сахилгые, мүн хүдэлмэриин саг бүхэниие гамтайгаар ашаглаха асуудал эрхилдэг сектор бүлэг соогоо эрхим гэжэ тоологдодог юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) арадай хинагшад З. А. Лухнева, Н. Н. Морозова, В. Н. Кудрина.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ШАЛГАЛТЫН ХҮСӨӨР

Железнодорожно районой ...рьята газар дээрэ оршо...г «Мода» гэжэ нэрлэгдэһэн ...эхи ательедэ хамта дээрээ ... гаран хүн ажаллана. Энэ ...ательешье «Бурятшвейбыт» нэгэдэлдэ ородог юм. Тиимэһээ ...адаймнай хиналтын гол бүлэг тэндэ оршодог. Харин ...манай коллективтэ арадай хиналтын нэгэ пост байгуулагданхай. Постын бүрэлдэ 3 хүн ороно. Эдэнэр ...он жэлэй туршада ...долшоноор ажаллажа, түрүү дүй дүршэлтэй, хамта хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон хүнүүд. Валентина Мадосоевна Нима..., Надежда Владимировна ...дерникова бидэ гурбан арбан жэлэй саада тээ, 1972 ондо, энэ ательегэй бооһо ...рүүшынхеэ алхан ороо һэмди. Харин гурбан жэлэй саада тээ арадай хиналтын постын гэшүүдээр мүн лэ гурбуулан һунгагдаа бэлэйбди.

Арадай хиналтын постымнай ...шүүд ателье доторoo саг үргэлжэ шалгалтануудые үнгэргэжэ байдаг. Долоон хоног бүхэндэ нэгэ удаа продукциин шанар, тиихэдэ һара бүхэндэ ажалай журам шалгаһан рейднүүд үнгэргэгдэдэг юм. Зүгөөр ниитын гурим, ажалай журам эбдэдэг хүнүүдэй үсөөншье һаань, иимээр эмхидхэгдэһэн хүдэлмэри хэн ...ндэмнэйшье аша туһатай гэжэ тоолонобди. Ушар иимэһээ шалгалта бүхэмнай гурим...ээ һайнаар, саг болзортоо үнгэргэгдэнэ.

Манай хинан шалгагшад за...лнуудые тушаан абалгада ...баадалсадаг, кассирнуудай, хил абагшадай ажалыень ...лгадаг юм. Ательегэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ... ямараар хандадаг, ниитын гурим, ажалай журам шангадхаха талаар ямар хубилалта болоноб гэжэ хаража үзэдэг байна. Коллективэйнгээ 5 ...х, 2 складта саг үргэлжэ шалгалта үнгэргэдэгбди. Ажалай журам шангадхаха тухай Москвагайхидай үүсхэлые ма...й ательегэй хүдэлмэрилэгшэд хэр зэргэ бэелүүлнэб гэжэ һонирхонобди. Шалгалтын ...йн дүнгүүдтэйгээр үнгэрөө ...ань. бидэнэр коллективэйнгээ гэшүүдтэ энээн тухайда ...улгаад лэ дүүргэдэгбди. ...рбээ шалгалтын үедэ дутуу дундануудай үзэгдэбэл, ...рэнээ гол бүлэгэйнгөө түрүүлэгшэдэ дамжуулан, энэ хэрэгыень тэндээ хаража үзэгдэбди.

Шэнэ жэлэй эхилһээр 2—3 шалгалта үнгэргөөбди. Эдэ шалгалтануудһаа ехэнхидээ ажалай журамда хабаатай байна. Москвагайхидай гаргаһан энэ үүсхэл манайшье коллективтэ һайшаагдан, гэшүүн бүхэмнай һайнаар ажаллажа, эрхим шанартай продукци гаргахые оролдоно. Эндэ бидэнэйшье, арадай хиналтын постын гэшүүдэй хубита бии. Иимэжэл КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бухы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажалланабди.

А. КВАШНИНА,
«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй дүрбэдэхи ательегэй арадай хиналтын постын түрүүлэгшэ.

НАЙДАМТАЙ ТУҺАЛАГШАД

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андропов «Партиин гүрэнэй болон ажалай журам ямаршье талаар хазагайруулгада эсэргүү тэмсэл шууд шангаар ябуулха хэрэгтэй. Партиина болон профсоюзай организацинууд, бухы совет хүнүүд энэ талаар бидэниие гүйсэд дэмжэхэ гэжэ этигэнэб»,— гээд мэдүүлээ һэн. Энэ гүнзэгы удхатай үгэнүүдые манай промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, эмхи зургаанууд болон организацинуудай коллективүүд, бухы совет арад халуунаар дэмжэһэн байна. Мүнөө үедэ журам заршам наринаар сахиха, алмалта арьбалалтын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэд ба алба хаагшадһаа гадна үргэн олонитые хабаадуулха гэзэшэ шухала болоно. Манай заводой арадай хинагшад энэ ехэ хүдэлөөндэ өөрынгөө хубитые ехээр оруулхые ходо оролдожо байдаг.

Манайда бүхыдөө арадай 200 шахуу хинагшад тоологдоно. Тэдэнэр алмалта, арьбалалта түйлахын, ажалай журам һайжаруулхын, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулхын, нөөсэ арга боломжонуудые хэрэглэхын түлөө оролдоно. Заводой партком болон дирекци арадай хинагшадай энэ һайн һайхан ябуулгыень хододоо дэмжэжэ байдаг. Арадай хинагшадай хэһэн ажал, олон шалгалта болон рейднүүдые эндэ бултыень дурдаһанай үлүү гэжэ һанагдана.

Заводоймнай үйлэдбэридэ нөөсэ арга боломжонууд хододоол байдаг. Тэрэнииень элирүүлжэ, гүйсэдөөр хэрэглэхэ гэзэшэ шухала зорилго болоно. Жэшээлхэдэ, заводтомнай нэгэ үедэ кальцинированнэ соодо ехээр дуталдажа байгаа. Тиихэдэнь арадай хинагшад контейнернүүд соо бусаагдадаг соодын үлэгдэлнүүдые хэрэглэхые дурадхаа һэн. Энэ дурадхалыень дэмжэжэ, жэлдээ аяар 50 мянган дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилэн гаргаха аргатай болоһон байнабди.

Заводой тарпа-багсаладгын цехтэ эбдэрһэн бухы шэл бог шоройтой хамта хаягдана гэжэ арадай хинагшад элирүүлбэ. Цехэй хүтэлбэрилэгшэд энэ дохёоень хараадаа абажа, эзэн бусаар бэлэн продукцида хандаха ушар усадхагдаа.

Тиихэдэ арадай хинагшад түлишэ ба электрын элшэ хүсэ алмаха тушаа асуудалаар олон шалгалтануудые хэһэн байна. Манай завод үнгэрэгшэ жэлэй нэгэ кварталай дүнгөөр электрын элшэ хүсэ ехээр алмаһанайнгаа түлөө РСФСР-эй министерствын мүнгэн шанда хүртөө һэн. Энэнь арадай хиналтын бүлэгүүд ба постнуудай гэшүүдэй түйлаһан амжалта гэхэдэ алдуу болохогүй. Саашань үргэлжэлүүлбэл, үнгэрэгшэ жэлэй 10 һарын туршада завод соо 80 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 120 гекалори хэмжээнэй дулаан, 110 тонно түлишэ, 31 мянган түхэригэй материал алмагдаа. Түрүү хүдэлмэришэд Б. А. Тараненко, Л. С. Колодина, Г. Я. Литвинцев болон бусад эрхим хинагшадай тоодо ороно.

Гэхэтэй хамта, дутуу дунданууд үшөөшье олон гэжэ мэдэрнэбди. Ажалай журам эбдэхэ, архидаха, ажалдаа ходо хожомдохо, ямаршье шалтагаангүйгөөр ажалһаа һамнаха, худнган аашa гаргаха, гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандаха гэхэ мэтэ баримтанууд бии. Заводой бухы коллектив имэ муу муухай ябадалнуудые усадхахын тула нэгэ хүн шэнгеэр хамтынгаа хүсөөр эрид шангаар тэмсэжэ, зохихо хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Энэ талаар абажа харахада, арадай хинагшад заводой дирекциин ба партиина организациин найдамтай туһалагшад мүн болоно.

А. БОГДАНОВ,
Улаан-Үдын шэлэй заводой директор.

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДТЭ

ҺҮНЭЙ ШАНАР ҺАЙЖАРУУЛХА

Республикын арадай хиналтын комитедэй ээлжээтэ заседани һаяхан болобо. Тэндэ республикын колхоз болон совхозуудые эм домоор хангаха талаар «Зооветснаб» гэжэ нэгэдэлэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай, «Бурятцелинстрой» трестын предприятинуудта түлишэ ба электрын элшэ хүсэ яажа гаргашалдагые шалгаһанай дүнгүүд болон газар ашаглаха тухай хуулиие Түнхэнэй райондо ямараар дүүргэдэг тухай асуудалнууд хаража үзэгдэбэ.

Мүн Баргажанай, Яруунын районуудай ажахынуудта һүнэй шанар һайжаруулха асуудалда горитой анхарал хандуулагданагүй гээд комитет тэмдэглэбэ.

Баргажанай районой ажахынууд 1982 ондо 3976 центнер һү гэхэ гү, али бухы һүнэй 9,5 процентые муу шанартайгаар, 30181 центнер гэхэ гү, али 71 процент хоёрдохи сортоор тушааһан, тиихэдэ 348 центнер һүн ажахынуудтаа бусаагдаһан байна. Эндэхи Карл Марксын нэрэмжэтэ, Хилганын колхозууд муу шанартай һү ехээр тушаана. Тиимэ һү тушааһанайнгаа түлөө Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 15 мянган түхэриг гарзада оронхой. Хилганын колхоз жэлэй туршада ойроймдоо 127 центнер нэгэдэхи сортын һү тушааһан байна.

Яруунын районой ажахынуудта баһа тиимэрхүү дутагдалнууд дайралдана. 1982 ондо бухы һүнэйнь хахадһаа үлүүнь хоёрдохи сортоор тушаагдаа. Тус районой ажахынууд муу шанартай һү тушааһанайнгаа түлөө 97,4 мянган түхэриг гарзада ороһон байха юм. Яруунын ба Нарһатын совхозууд илангаяа муу шанартай һү тушаана. Жэшээлхэдэ, Яруунын совхоз үнгэрэгшэ жэлдэ нэгэшье килограмм нэгэдэхи сортын һү тушаагаагүй.

Иимэ ябадалай ушар шалтагаанууд гэхэдэ, олонхи һүнэй фермэнүүдтэ ариг сэбэр сахигданагүй, һаагдаһан һүниинь хүргэгдэнэгүй, һүнэй шанар элирүүлдэг лабораторинууд муугаар хүдэлнэ, зооветмэргэжэлтэд сэбэр һү тушааха тухай малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулнагүй гэжэ комитет зааба.

Муу шанартай һү гүрэндэ худалдадаг ушарта зэмэтэй хүнүүдтэ арадай хиналтын комитет элдэб янзын зэмэ тохобо.

РАЙОНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

УЛААН-ҮДЫН Октябрьска районой арадай хиналтын комитет Буряадай транспортна управленитэй хамта Улаан-Үдын гэр байра барилгын комбинадай автотранспортын хүдэлмэрине шалгажа үзөөд, тоо бүридхэл ба хиналта муу гэжэ элирүүлөө. Транспортаар ашаа зөөһэн тухай документнүүд хайша хэрэгээр бүридхүүлэгдэдэг байшоо.

Үнгэрһэн жэлэй 3 һарын туршада автотранспортна 2-дохи предприяти гэр барилгын комбинадта аяар 9,6 мянган тонно ашаа зөөбэди гэһэн худал документ үгэһэн байгаа. Тиигэжэ тэдэнэр аяар 16,5 мянган түхэригэй ашаа зөөһэн тухай худал хуурмаг саарһа бэшэһэн болоно. Хамта дээрээ гүрэндэ 8 мянган түхэриг гарза хээ. Тэрэ тоодо 2,8 мянган түхэригэй мүнгэн хуули бусаар жолоошодто түлэгдэжэ, 16,4 тонно бензин хэрэглэгдэбэ гэжэ худал акт табигдаа.

Гэр барилгын комбинадай прорабууд ба мастернууд «нюдэ балай, шэхэ дүлии» болоһон шэнгеэр путевой хуудаһанууд дээрэнь гараа табижархидаг байба. Тус предприятиин автомашинануудые ашагладаг таһаг тоо бүридхэлөө хайша хэрэгээр хэдэг гэжэ элирүүлэгдээ. Зарим жолоошод ашаа зөөһэн сагаа өөһэдөө 9 час болотор һунаадаг байба. Мастернууд Петров, Батоев, Подлужный, Носков, прораб Любовников гэгшэд ямаршье шалгалтагүйгөөр тэдэ документнүүд дээрэнь гараа табидаг байһанайнгаа түлөө харюусалгада хабаадуулагдаба.

Гэр барилгын комбинадай арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ В. Ф. Огарев автотранспортын хүдэлмэриин хойноһоо хиналта хэнэгүй гэжэ шүүмжэлэгдээ. Эдэ бухы худал хуурмаг документнүүдые зохёожо табинанайнгаа түлөө зэмэтэй хүнүүд гүрэндэ мүнгэ түлэхэ боложо, һануулганuудта хүртөө.

ЗАХААМИН

РАЙОНОЙ арадай хиналтын комитет «Ан гүрөөһэ болон амитадые хамгаалха ба хэрэглэхэ тухай» СССР-эй Хуулиин район дотор ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал хаража үзэбэ.

СССР-эй Хуулиие дүүргэхэ талаар Захааминай госпромхозой, агнуурие хинадаг албанай хүдэлмэрилэгшэд нүүлэн үедэ горитой хэмжээнүүдые абанагүй гэжэ комитет тэмдэглээ.

Агнуури хэхэ дүрим эбдэхэ, хулгайгаар агнуури хэхэ ушарнууд дайралдапаар. Госпромхозой мэдэлдэ байдаг бэлшээри, данда пайнаар харуулалагданагүй, рейднүүд хаа-на үнгэргэгдэжэ, ан гүрөөһэнэй тоо толгой олошоруулха талаар зохихо хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэгүй.

Хоёр жэлэй туршада хулгай агнуури хэдэг 100 хүн баригдаа. Тэдэнэр 7693 түхэриг мүнгэ гүрэндэ түлэхэ боложо, үшөө 2080 түхэриг яла түлөө.

Зарим тушаалтад ниитын транспорт агнуурида хэрэглэнэ. Забайкалиин автобазын Захааминай авиаотделениин начальник нүхэр В. Т. Хавло заказник соо агнуури хэжэ ябаһаар баригдапан байна.

Тиихэдэ хүн зоной дунда ой тайгын баялигуудые хамгаалха тухай ойлгууламжын ба һэргылгын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана.

Эдэ бухы дутагдалнуудаа усадхахаар Захааминай госпромхозой, агнуури хинадаг албанай хүтэлбэрилэгшэд уялгалагдаба.

ЗАГАРАЙ

Электрын элшэ хүсэ алмаха, гамтайгаар гаргашалха тухай парти болон правительствын заабаринуудые харгы барилга-заһабарилгын управленидэ ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал Загарайн районой арадай хиналтын комитет һаяхан зүбшэн хэлсэбэ. ДРСУ-гай хүтэлбэрилэгшэд нөөсэ арга боломжонуудаа муугаар хэрэглэнэ; электрын элшэ хүсэ ба түлишэ алмаха түсэбтэ даабари участок бүхэндэ үгтэнэгүй, электрын элшэ хүсэнэй оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлмэриин түлөө харюусалгатай хүнүүд үгы.

Түлишын ба электрын элшын нөөсэнүүдые хэрэглэхэ тушаа хэмжээ ябуулганууд мүнөөшье болотор хараалагдаагүй байһаар. Эдэ бухы шалтагаануудһаа уламжалан, электрын элшэ хүсэн алмагданагүй. Жэшээлхэдэ, ДРСУ үнгэрэгшэ 9 һарын туршада 20 мянган киловатт-час элшэ хүсэ нормоһоо үлүү гаргашалжа, 1120 түхэриг яла түлэһэн байна. Тиихэдэ 1,3 тонно бензин түсэбһөө үлүү ехээр гаргашалагдаа.

Эдэ бухы дутагдалнуудай түлөө зэмэтэй хүнүүдые харюусалгада хабаадуулха тухай тогтоол комитет баталан абаа.

САШАДААШЬЕ ЭМХИТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАХАБДИ

Районоймнай арадай хиналтын комитедтэ 90 гол бүлэг, 96 цеховэ болон 61 саг үргэлжын пост, штатнабэшэ 10 таһагта 102 инспектор тоологдоно. Хамта дээрээ хоёр мянга гаран хүн ажаллана. Тэдэнэй мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ зорилгоор тусхай һургуули эмхидхэгдэнхэй.

1981—1982 онуудай һуралсалай жэлдэ район доторнай 86 һургуули байгуулагдаа. Тиихэдэ 28-ниинь цеховэ бүлэгүүдтэ байгуулагдаһан байна. Зарим тээ үсөөн хүнүүдэй тоологдодог дээрэһээ сельскэ болон поселково Совэдүүдэй дэргэдэ 4 кустовой һургуули байгуулаабди.

Арадай хинагшадай һуралсал һайжаруулха, пропагандистнуудые бэлдэхэ, шагнагшадые хэрэгтэй литератураар хангаха, эрхимээр һураха дүүрэн эрхэ байдал байгуулха талаар хэмжээнүүдые саг үргэлжэ абажа байдагбди.

Һуралсалай жэлэй түсэб болон программые партиин райкомой бюро дээрэ хаража үзөөд, партиина организациин секретарьнартай, пропагандистнуудтай, арадай хинагшадтай танилсуулдаг гуримтайбди. Тиигээд тухай шэглэлнүүдээр даабари үгэдэг байнабди. Пропагандистнарай бүридэлдэ ехэнхи ушарта түсэблэлгын-финансова таһагай хүдэлмэрилэгшэд, хүтэлбэрилхы тушаалтад, юристнүүд болон бусадшье мэргэжэлтэд ородог юм. Республикын арадай хиналтын комитедэй методическа кабинет саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлжэ байдаг.

Партиина эмхинүүдэй зүгһөө мүн лэ туһаламжа үзүүлэгдэдэг юм. Һуралсалай энэ жэлые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула бидэнэр, арадай хинагшадай бухы гэшүүдтэй бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулаабди. Бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрэй энэ талаар ямар хэмжээ ябуулжа байһан тухай шагнаад байхада, тэдэнэй даажа байһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандадагынь элирнэ бшуу. Нёдондо жэл Сэлэнгын 8-дахи СМУ-гай, Байгалай модоной баазын бүлэгүүдэй ажал хэрэг тухай тоосоо шагнаабди. Тиигэжэ энэ шалгалтын үрэ дүнгүүд арадай хиналтын хуудаһануудта толилогдобо. Һуралсалайнгаа жэлэй дүнгүүд тухай асуудал комитедэй зүблөөн дээрэ хаража үзөөд, гол бүлэгүүдтээ туһаламжа хүргөө бэлэйбди.

Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадта арадай хинагшадай һуралсал хаража үзөөд, һайн һайхан зүйлнүүдыень районой газетэдэ толилообди. Мүн бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрэй һуралсалда штатнабэшэ таһагуудые даагшанар, мэргэжэлтэд, прокуратурын хүдэлмэрилэгшэд, райкомой болон райгүйсэдкомой түлөөлэгшэд хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг гуримтай.

Үнгэрһэн жэлдэ комитедэй дэргэдэ хүдөө ажахын асуудалаар, үбһэ бэлэдхэлгээр болон тарян хуряалгаар 8 семинар, 3 зүблөөн үнгэргэгдөө һэн.

Арадай хинагшадай дунда эмхидхэгдэдэг һуралсал һүүлэй үедэ бидэнние ехэ дүршэлтэй болгоо гэхэдэ зүйтэй ха. Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадта, Байгалай модоной баазада, Кабанскын шубуунай фабрикада, харгы заһабарилгын нэгэдэхи участокта, цементнэ ба шифернэ заводуудта, мүн Сэлэнгын, Каменскын поселково Совэдүүдэй арадай хиналтын бүлэгүүдтэ арадай хинагшадай һуралсал һайнаар эмхидхэгдэнэ.

Пропагандистнарай болон арадай хиналтын хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хэрэгтэ туһаламжа үзүүлхэ методическа булангууд районой библиотекэдэ эмхидхэгдэнхэй, шалгалта үнгэргэлгэдэ хэрэгтэй бухы методическа заабари бии. Хэрбээ урдандаа семинар үнгэргэхэдэ арадай хиналтын бүлэгүүдэй ажал яажа эмхидхэхэ тухай асуудалнууд олоор гарадаг байгаа һаа, мүнөө һураггүй үсөөрөө юм. Тиимэһээ һуралсалнай урдаа табигдаһан зорилгодоо хүрэжэ, арадай хинагшадай ажалайнь шанар дээшэлээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Гэбэшье манай һуралсалда нэгэншье дутуу дунданууд үгы гэжэ хэлэхээр бэшэ. СССР-эй арадай хиналтын комитедэй нёдондо жэл баталһан «Арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудай хүдэлмэрине согсолон шэнжэлһэнэй, арадай зарим хинагшадай эдэбхигүйгөөр хүдэлдэг шалтагаануудай дүнгүүд тухай» гэһэн тогтоол соо олонхи бүлэгүүдэй арадай хинагшад һуралсалда хабааданагүй, тиимэһээ «Арадай хиналта тухай» Хуулиин гол дүримүүдые, мүн өөрынгөө эрхэ ба уялгануудые хүсэдөөр ойлгоногүй, шалгалта үнгэргэлгын методико муугаар мэдэнэ гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Манай район доторшье иимэрхүү дутагдалнууд дайралдадаг. Ушар иимэһээ һуралсалай шэнэ жэлдэ бидэнэр бухы ажахынуудаар һуралсалай бүлэгүүдые эмхидхэхэ гэһэн зорилго урдаа табибабди. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэмнай штатнабэшэ инспекторнүүдэй методическа совет горитой туһаламжа үзүүлнэ. Манай районой арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудай хүдэлмэрилэгшэд саашадаашье эмхитэй һайнаар, оролдосо ехэтэйгээр ажаллаха гэжэ найдуулха байнаб.

И. ПОПОВ,
Кабанскын районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

АЛДУУНУУД УСАДХАГДАНА

Түнхэнэй районой арадай хиналтын комитедэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, «Маяк» колхоздо малай үбэлжэлгэ муугаар үнгэргэгдэжэ байна. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй болон мэргэжэлтэдэй энэ асуудалда анхаралаа һулаар хандуулдаг дээрэһээ иимэ байдал ушарна.

Арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшэ Г. Д. Шобосоев мүн лэ малай үбэлжэлгын ябасаар һонирхоногүй, гүүртэнүүд болон фермэнүүдээр шалгалтануудые үнгэргэнэгүй гэжэ элирүүлэгдээ. Үбэлжэлгэдэ муу бэлэдхэлтэй байжа, ажал хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандаһанайнгаа түлөө ахамад ветеринарна врач Д. Д. Убушеев, Далахайн отделениин эрхилэгшэ С. Д. Укоев гэгшэд шанга доногодолгодо хүртэбэ.

Манай корр.

ҮНДЭР НАҺАТЫН ҮГЭ

«Партиин гэшүүнэй нэрэ солые, удха шанарые бидэ дээшэнь, бүри дээшэнь үргэхын түлөө оролдохо ёһотойбди» гэжэ «50 жэлдэ—КПСС-эй зэргэдэ» гэһэн тэмдэгэй үнэмшэлгын зүүн таладань уншанабди.

Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүнэй нэрэ зэргые 1929 онһоо хойшо нэрлүүлжэ ябаһан коммунист Изосим Петрович Казазаевта КПСС-эй Хэжэнгын райком иимэ тэмдэг һаяхан барюулаа.

Үнгэрһэн зуун жэлэй эсэс багта түрэһэн И. П. Казазаев ажабайдалай баян намтартай юм. Хоринин районой Хасуурта нютагта түрэһэн энэ хүмнай Хэжэнгын районой Леоновко һууринда үни заяанай түбхинэнхэй, үндэр наһа, удаан жаргал эдлэжэ һууна.

— 1917 оной февралиин революциин болоходо, Эрхүү хотодо байһан хүм, — гэжэ Изосим Петрович хөөрэнэ.— Зүүн Сибириин эгээл томо хото байһан Эрхүү хүрэтэр революциин эршэтэ долгин эбхэрэн ерээ. Революциие угтан бодоһон Эрхүүгэй хүдэлмэришэн ангие Ленинскэ партиин үнэн сэхэ хүбүүд хүтэлбэрилжэ, ангиин дайсадһаа городоо хамгаалан бодоо һэн. Миниин алба хэжэ ябаһан батарей Ушаковко шадар байрлажа, городой түб тээшэ доботложо мэдээ бэлэй. Эрхүүгэй үйлсэнүүд дүрбэн үдэр соо гал дүлөөр соробхилоо һэн. Олохон гэр байрануд хамха бута сохюулаа һэн,—гээд тэрэ хөөрөө бэлэй.

Удаань, 1918 ондо, И. П. Казазаев Дээдэ-Үдые сүлөөлэлгэдэ хабаадалсаһан, Улаан Арминин командованиин даалгабари дүүргэжэ ябатараа, семеновтоной һабарта хоёр дахин ороод, хоёр удаа тэрьедэжэ шадаһан. Нэгэтэ Крюково гэжэ разъездын (Загарайн станци Хуушан Элхи хоёрой хоорондо) тэндэ поездһоо һурэжэ буугаад, хүбшэ тайгые махан, подпольщигуудтай, Шэнэ-Бэрээнэй аха дүүнэр Агафон, Василий Бутылинуудтай холбоо барисаа тогтооһон байна. Иигэжэ ябаһан үедөө, 1919 ондо Изосим Казазаев Носов, Орлов хоёрой командалжа ябаһан партизануудай отрядта абтаһан юм.

...1921 ондо нүхэр Казазаев сэрэгэй албанһаа табигдаа. Тиигээд түрэл Хасууртаяа бусажа ерээд, Совет засаг тогтоохын түлөө нюдарган баяшуултай, ангиин дайсадай үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ баатай болоһон байна. Сельскэ Соведэй түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһан хүнэй харюусаха юумэнь бүришье ехэ һааб даа.

— Совет засагай түлөө тэмсэлдэ хабаадаха хубитай байһандаа, залуу Совет Республикын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ ябаһан хүбүүдтэй зэргэ жагсан ябаһандаа омогорходог хүм, —гэжэ Изосим Петрович комсомолшууд болон залуушуултай уулзахадаа хөөрэдэг юм. Энэ нүхэрнай түмэршэ дархан мэргэжэлтэй байһан тула Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ техникэ хангалгын ажалда байһан. 1943 оной февралиин 1-дэ СССР-эй НКВД-гэй харгы-барилгын управлениин тусхай отрядта абтажа, кузнечнэ цехэй заһабарилгын мастерскойдо хүдэлһэн намтартай. Тинхэдэ сэрэгэй захилнуудые саг болзор соонь үлүүлэн дүүргэдэг һэн. 1946 оной апрелиин 10-да тэрэ албанһаа табигдаад, удаань ойн харуулшанаар хүдэлөө.

И. П. Казазаев амгалан сагай үедэ уһаар модо урадхуулгын конторын начальнигаар, Хэжэнгын аймагай Советскэ сельсоведэй түрүүлэгшээр хүдэлөө.

Партиин ветеран, хоёрдохи группын инвалид, 88 наһатай пенсионер И. П. Казазаевта «Первомайский» совхозой, Дээдэ-Хэжэнгын дунда һургуулиин комсомолой комитедэй гэшүүд ажаһуудалдань туһаламжа үзүүлдэг. Тиигэхэ зуураа тэдэнэр баян намтараарнь һонирхон, үни удаан хөөрэлдэдэг заншалтай. Изосим Петровичой наһанай нүхэр Минур Садыхановна гэртээ үхибүүдые угтажа абаха ехэ дуратай юм.

И. П. Казазаев ехэ һайн, элүүр энхэ бэетэй. «Яагаад иимэ сарюун, хүнгэн гээшэбта?» — гэжэ асуухада:

— Би тамхи татажа, архи уужа ябаагүй хүм даа. Далаад хүрэтэрөө шахуу гимнастика хэжэ байгааб. Бухы наһаараа гэхээр агнажа ябаһан тула би тайгые ябагаар махаһан, сэбэр агаараар амилһан гээшэ бэзэб. Ябагаар ябалгантнай, нүхэд, ехэл һайн юумэ даа. Шадаал һаа, үргэлжэ ябажа байхые оролдоройты,—гэжэ үндэр наһата үреэгээ һэн.

1929 онһоо хойшо партиин зэргэдэ жагсажа ябаһан Изосим Петрович Казазаевай энгэртэ яларһан тэмдэгынь тэрээндэ юунһээшье үнэтэй сэнтэй юм.

В. ТОКТОХОЕВА.

Хэжэнгын район.

ГАЗАРТА ДУРАТАЙ

МОЛДАВИИН Чеколтены тосхон Ирина Фоминична Анисимовагай хуби заяанда ехэхэн удхатай. Эндэ тэрэ бээ даaһан байдалайнгаа түрүүшын алхам хээ, өөдөө болоһон наһаниинь эндэ үнгэрөө. Мүн лэ эндэ хүбүүдынь түрөө һэн. Анхан городой хүн байһан тула түрүүшээр ехэ городһоо ондоо тээ хаанашье гоё һайхан ажабайдал эдлэхэгүйб гэжэ тэрэ бодомжолдогшье байгаа. Зүгөөр хуби заяаниинь ондоо байшоо...

Һургуулияа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Ирина Киевтэ оршодог хүдөө ажахын академиин экономическа факультедтэ ороод, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргээ: онсо шалгарһан тэмдэгтэй диплом абаа һэн. Хубаарилгын ёһоор Молдави: «Вяца ноуэ» колхоздо эльгээгдэһэн байгаа. Вокзал дээрэ Анисимовае колхозой түрүүлэгшэ өөрөө, Социалис Ажалай Герой, эрдэмэй кандидат Борис Глушко угтаһан юм. Харгыдаа бусажа ябахадаа өөрынгөө ажахы тухай хөөрэжэ үгөө, тиигээд: «ахамад экономист болохот» гэжэ үгэ залган мэдээсээ һэн. Ирины шарайда мэгдэһэн, бахардаһанай тэмдэг тухайлхадаа, «бү айгты. Бүхы юумэн һайнаар бүтэхэ байха» гэжэ һанааень заһаа бэлэй.

Тосхондо хүрэжэ ерэхэдээ, клен ба һамарай залуу модонуудай хоорондуур зурыһан аллейгээр гүйлгэлдэбэд. «Долоо—найман жэл болоод байхада эдэ мододой орэйнууд ниилэхэ байха, — гэжэ Глушко омогорхонгёор хэлэбэ. — Ойлгоно бэзэт, ямар гоё һайхан болохо гээшэб».

«Аягтай һонин лэ хүн хаш, намайе эндэ бүхы наһан соогоо үлэхэ гэжэ һананалтай» — гэжэ Ирина дороо миһэд гэнэ.—Хуулита ёһоор тогтоогдоһон сагаа хүдэлөөл һаа, намда хүрөө».

Түрүүлэгшэ Анисимовада абаһаар орёо хүндэ даабари — олон һалбаритай бүхы ажахынгаа ябуулха экономическа хүдэлмэриин хахад жэлэй түсэб табиха даабари үгөө. Удаань үшөө нэгэ яаралтай хүдэлмэри: продукциин өөрынь үнын тоосоо гаргаха хэрэг даалгагдаа һэн. «Тэдэниинь хэжэ шадахагүй хаб гэжэ һанаа бэлэйб, — гэжэ Анисимова хожомынь дурдаһан юм. — Зүгөөр намда найдахадань урмашаа һэм. Түрүүлэгшын этигэл харюулхаб гэжэ шиидэһэн байгааб. Һүниин арбан хоёр багта ахамад бухгалтертай хамта тоонуудаа тооложо дүүргээ һэн хабди. Айхабтар ехэ ашаанай мүр дээрэһээмнай мултарһан шэнги болоо бэлэй».

Түрэхэһөө туршалга хэгшын табисууртай байһан Глушко лагаашье хадаа үргэлжэл ямар нэгэн хүсэл бодолтой ябаха. Нэгэн гэбэл, эмхидхэлэй талаар шэнэдхэн хубилалта хэхэ, үгышье һаа, научна журналай һүүлшын номерто мэдээсэгдэһэн шэнэ технологи нэбтэрүүлжэ ороxo. Ээлжээтэ туршалгада хэрэгтэй тоосоо хэхэ гүйлтатайгаар түрүүлэгшын тэрээндэ хандахадань, зүбшөөл һурахадань, залуу ахамад экономист бахаа ханадаг, аяшаадаг һэн.

Хоёр жэл үнгэрбэ. Тиигээдшье хүдөөһөө гаража талииха гэһэн урданайнгаа хүсэл бодол тухай һанахадаа, Анисимова энеэбхилээдшье абадаг болобо. Тэрэ эндэл өөрын хүн болоо бшуу. Залуушуул тэрэниие комсомолой организациин секретаряар һунгаа. Үшөө хоёр жэл үнгэрөөд байхада коммунистнууд тэрээндэ партийна организациие толгойлхыень найдаа бэлэй.

Хадамда гаралган, түрүүшын үхибүүнэй түрэлгэ ажал хэрэгтээ, ниитын даабаринуудтаа тэрэнэй хандадаг хандасыень ондоо болгоогүй. Имагтал ажабайдалайнь гурим шанга эршэмтэй болоо ааб даа... Үбгэниинь, колхозой ахамад инженер, залуу һамганайнгаа ажалдаа ходол сүлөөгүй ябахыень зүбөөр ойлгодог байба. «Хэрэгтэйл һаа, хэрэгтэй гээшэ» — гэжэ тэрэ хэлэдэг заншалтай. Гансал Иринын аспирантурада һурахаяа ороходонь, «Эрдэмтэ һамган болохо»—гээд, шоглон гасаалха. Харин һамганайнгаа диссертацияа хамгаалхадань, гуниглан үйдаа гэхэ. Тиигээд лэ жэл болоһон хойно өөрөө аспирантурада һурахаяа ороо һэн.

Глушкогой пенсидэ гараад, түрүүлэгшын һууриде тэрэниие, Ириные, дурадхаад байхада, Анисимовагай ажалайнь стаж найман жэл болоод байгаа. Тинхэдэ тэрэ һаял гуша гаража ябаа.

...Тэдэ үдэрнүүдтэ байд-байд гээд лэ, хүнүүдэй шэнжэлхы шэг шарай өөр дээрээ тухайлан үзэдэг болобо. Ушарынь гэхэдэ, шэнэ түрүүлэгшэмнай өөрыгөө хэр харуулагша ааб гэжэ адаглалдаг байгаа бшуу. «Намда аймшагтайнаг байһан. Һайн, тиигээд нэрэ солотой түрүүлэгшын һүүлээр хүдэлхэ гээшэ тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэ», — гээд хожомынь дурдаа һэн.

Манай үеын ХҮН

Поли дээгүүр ябахадаа, бороодо сохюулжа байгаад, свёкло хуряахадань туһалхаяа жэрхэдэггүйдэнь Анисимовада колхозниигууд дурладаг байгаа. Белоруссида түрэһэн энэ эхэнэр молдаван хэлэ үзэдэг, энэ хэлэн дээрэ хэлэхэ үгэеэ бэшэдэг болоо. Колхозойнгоо ажал хэрэгые оролдосотой нэтэрүүгээр нарижуулан һайжаруулжа үргэлжэлүүлээ. Тэрэнэй гаргаһан али бүхы хүсэлэл оролдолгодо нэн түрүүн мүнөө үеын эрдэмтэ-экономист харагдадаг бэлэй. Тэрэнэй үүсхэлээр республика дотор анха түрүүшынхеэ ажалай мүнгэн түлбэри нэбтэрүүлэгдээ. Һүүлээрнь бухгалтерска тоо бүридхэлгын комплексно системэ нарижуулан һайжаруулагдаа.

ОН ЖЭЛНҮҮД үнгэржэл байба. Шэнэ түрүүлэгшэ алдар суутайшье болобо. Анисимовада республикын габьяата экономистын нэрэ зэргэ олгогдобо. Тэрэ Ленинэй орденоор, Ажалай Улаан Тугай хоёр орденоор шагнагдаба. Молдавиин ССР-эй Верховно Соведэй депутатаар һунгагдаа.

«Энэ ехэл хүшэр хүндэ саг байгаа һэн, — гээд Чеколтеныдэ үнгэргэһэн жэлнүүд тухайгаа Ирина Фоминична хэлэнэ. — Тиигээшье һаа, энэ сагые баяр баясхалантайгаар дурдан һанажа ябадагби».

Республика дотороо эгээл үниинэй Тирасполиин совхоз-техникумэй директорэй тушаал тэрээндэ дурадхахадань, эндэһээ гаража ошохоёо шиидэхэнь тэрээндэ ехэл бэрхэтэй байгаа бэлэй. Энэ совхоз-техникумдэ Молдавиин хүдөө ажахын заншалта һалбаринуудта, мүн оронойiмнай урда зүгэй бусад республиканuудта хэрэгтэй мэргэжэлтэдые—сад ба овощ ургуулагшадые бэлдэдэг юм. Тиигээдшье Ирина үниинэй дура хүсэлтэй: багшын ажал дээрэ өөрыгөө туршаад үзэхэ хүсэлтэй байгаа.

Тэрэнэй урда тээ байһан директор эндэ 20 жэлдэ хүдэлөө һэн. Хэлсээнгүй, шадабаритай хүтэлбэрилэгшэ байгаа һааб даа. Буруушаажа болошогүй нэрэ хүндэтэйшье байгаа. Имагтал хүтэлбэриинь онол арга — шэрүүн хатуу, заримдаа эрид огсом байһан. Эрэл хүнэй хүдэлдэг онол арга...

Совхоз-техникумэй партийна организациин секретарь Владимир Лысенко иигэжэ дурдаха юм:

«Шэнэ директорые яһалашье һэргэлэнгээр угтаа һэмди. Тэрэ ажалаа эрхим һайн мэдэдэг хүтэлбэрилэгшэ гэжэ манда мэдээжэ байгаа. Зүгөөр совхоз-техникум гээшэмнай үшөө мянгаад һурагшад ха юм. Ажахын үндэһэ һуури дээрэ залуушуулые һургаха гээшэ тон лэ орёо хүндэ хүдэлмэри бшуу. Директор байхынгаа хажуугаар үшөө эрхим бэрхэ багша байха хэрэгтэй. Томо ажахынууд хоорондын ба аграрно-промышленна нэгэдэлнүүдтэ хүдэлхэ шадабаритай эрхим мэргэжэлтэдые һургажа гаргаха гээшэ манай гол зорилго мүн гэжэ Ирина Фоминична абаһаар лэ ойлгоо һэн. Һуралсалай таһагтай, кабинедүүдтэй, лабораторинуудтай танилсалгаар тэрэ ажал ябуулгаяа эхилһэн юм.

Мүнөө Анисимова техникумдэ багшалхадаа, үйлэдбэриие залан хүтэлэлгын курс заадаг. Тэрэнэй дурадхалаар электронно-тоололгын техникээр, кино-түхеэрэлгээр, видеомагнитофоноор, һуралсалай бусад хэрэгсэлнүүдээр хангагдаһан тусхай лабораториин түбхинүүлэгдэнхэй. Энэ хадаа хэшээлээ мэргэжэлэйнь талаар үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ арга олгоно.

...Түрүүшээр Анисимовае хуушан директортэй ходол сасуулдаг байба: Һурамхи болошоһон зандарган хүтэлбэридэ орходоо тэрэнэй зөөлэхэн ая зан, хүн бүхэндэ хамаг сэдьхэлээрээ найдан этигэлгэ даншье һаа ташха ондоо байгаа ха юм даа.

«Би энэ зэргэсүүлэн үзэлгыень бэе дээрээ ходо мэдэрдэг байгааб, — гэжэ Ирина Фоминична хэлэнэ. — Тэрэнһээ болоҗо ямаршьеб жэгтэй, зохидгүй байгша һэн. Тиигээ яагаашье һаа, өөрынгөө мэдэлэй хүнүүдтэй хуушан директорэй харилсадаг байһан онол аргые би дууриан абаха аргагүй байгаа. Өөрынгөө онол аргада коллективээ дадхаан һургаха гэжэ шиидээ һэм».

Шэнэ директор поли дээрэшье, фермэдэшье, тракторна бригадануудташье үдэр бүри ябажа үрдеэд лэ байдаг болобо. Уланшьегүй ажал хэрэгүүдэй ямараар ябажа байһыень хуу мэдээд лэ байдаг һэн. Шухала бүхы шиидхэбэринүүдые мэргэжэлтэдтэй хамта абадаг байгаа.

Анисимова кадрнуудта гамтайгаар, этигэл найдабаритайгаар хандана гэжэ коллектив обёоронгүй байха аргагүй байгаа юм. Хүн бүхэндэ эдэбхи үүсхэл гаргаха арга боломжо олгоодхихо. Ямар нэгэн юумые хэн нэгэнэй хэжэ шададаг болоо һаань, тэрэ хадаа энэ хүнһөө үлүүгээр өөрөө баярладаг гээшэ ха.

Ирина Фоминичнагай оролдолгын ашаар совхоздо һурхэй һайн спортивна комплекс — стадион, наадалгын талмайнууд, спортзалнууд баригдаа һэн. Совхоз-техникумдэ хүмүүжэһэн олохон хүбүүд, басагад мүнөө бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ хабаадалсахаяа республикынгаа суглуулагдамал командануудай бүридэлдэ ородог болонхой.

Совхоз-техникумые И. Ф. Анисимова найман жэлэй туршада толгойлно. Энэ үе соо эндэ городойхидол адли бүхы хэрэгтэй юумэтэй олон квартиратай шэнэ хоёр байрын гэр, фермэ дээрэ амаралгын таһалганууд бии болоо. Пионернүүдэй лагерь һэльбэн шэнэлэгдээ. Ажахын ажалдаа туйлаһан амжалтануудшье һүрөөтэй:. үрэ жэмэс ургуулжа абалгань нэгэ хахад дахин, овощ—хоёр хахад дахин ехэ болоо.

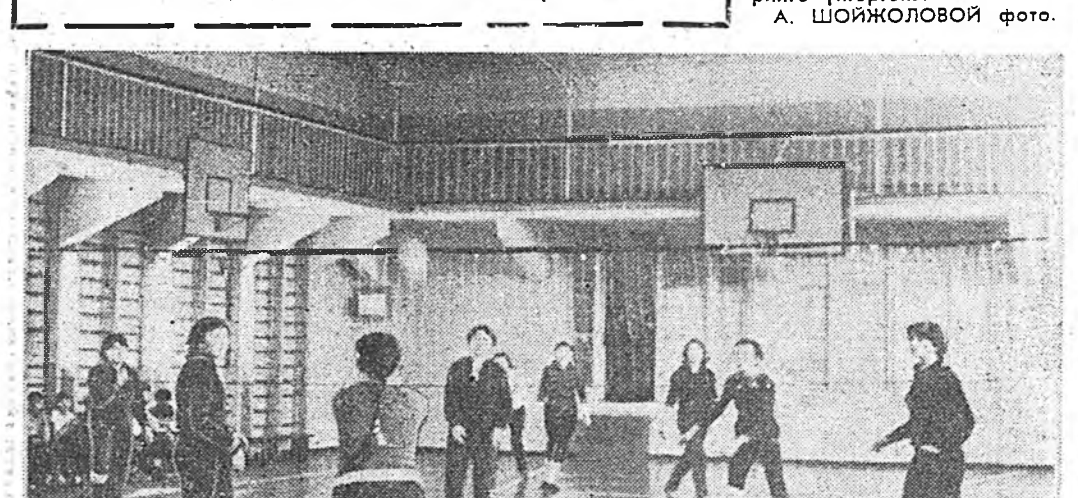
Эхэнэр хүнэй хүтэлбэрилэгшэ болоод байхада ямар бэ гэжэ Ирина Фоминичнаһаа асуухадамни, тэрэ иигэжэ харюусаа һэн: «Сэхыень хэлэхэдэ, эрэ хүндэ орходоо хүндэ ааб даа. Зүгөөр өөрынгөө хуби заяагаар сэдьхэл дүүрэнби. Ажал хэрэгээрээ хүндэтэйшье болооб, һанаан сэдьхэлээшье ханааб».

Людмила РЫБКИНА,
АПН-эй корреспондент.

Закаменск хотын болон районой ажалшад спортивна мүрысөөнүүдтэ олоороо хабаадажа, муу бэшэ дүнгүүдые туйладаг юм. Илангаяа түб хотын һургуулиин басагад волейболоор наадахадаа бэрхэнүүд. Тэдэнэр нёдондо жэл Алас Дурна ба Сибириин зоны мүрысөөндэ хабаадаа һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: городой спортын заал соо басагад һорилго үнгэргэнэ.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАҺАА

ТҮҮХЭТЭ АСАРИ ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ

ЛОНДОН. Сталинград шадар шэбээлһэн фашис үйi түмэн сэрэгүүдые Совет Арминн һамна бута сохилго, совет арадай баатаршалга болон эрэлхэг зоригые бүхы дэлхэй дээрэ харуулһан байгаа гэжэ Великобританиин ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат Гордон Шаффер ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

1946 оной зун Сталинградта түрүүшынхеэ ябаһанаа огто мартагшагүйб,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.— Город гэхэ юумэн үгы һэн. Үнэһэн тоброг болгогдошоһон гэрнүүд урдамнай хэбтээ. Зүгөөр Сталинград ажаһуужа, һэргэн бодхоогдожо байгаа. 1965 ондо би дахинаа Сталинградта ерэхэдээ, гоё һайхан аллейнүүдтэй, сэсэрлигүүдтэй, байшан гэрнүүдтэй шэнэ үзэсхэлэн һайхан городые хараа һэм.

Сталинградтахи байлдаанай удха шанар түүхэтэ ехэ байна гэжэ Г. Шаффер тэмдэглээ. Эгээл нимэһээ СССР эб найрамдалта үүсхэлнүүдые бэелүүлхын, буу зэбсэгүүдые хураахын, уласхоорондын байдалые һайжаруулхын түлөө залан сэхээр тэмсэнэ.

ХЕЛЬСИНКИ. Сталинградтахи байлдаанай үедэ совет сэрэгүүд немец-фашис булимтарагшадай доботолгые зогсоожо, удаань өөһэдөө доботолон, фашис Германиин 22 шэлэгдэмэл дивизиие бута сохёо һэн. Энэнь политическэ, сэрэгэй, уласхоорондын айхабтар ехэ удха шанартай байгаа гэжэ Финляндиин ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, «Финлянди —Советскэ Союз» гэдэг бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо Тойво Карвонен ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ һэн.

Сталинград хадаа совет арадай илагдашагүй хүсэл зоригой һүлдэ болохоһоо гадна, Баруун Европын булимтаран эзэмдэгдэһэн гүрэнүүдэй газар дайда дээрэ фашизмда эсэргүү хүдэлөөндэ шэнэ хүсэнүүдэй үндэһэ һуури болоһон байгаа гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

КАБУЛ. Фашис булимтарагшадые Совет Арминн бута сохижо, агуу ехэ илалта туйлаха харгы замыень Сталинградтахи байлдаан нээгээ һэн. Тэрэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай түүхэдэ толотомо хуудаһан болгогдожо бэшэгдэһэн байгаа гээд Волго мүрэнэй эрье шадар болоһон шанга байлдаанай 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанда хабаадагшад мэдүүлһэн байгаа.

Совет Армиин дайшалхы алдарта дүй дүршэл ДРА-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгэй алба хаагшадта зориг бадаруулма жэшээ болоһон байгаа гэжэ Афганистанай офицернүүд суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Афганистанда али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө тэдэнэр КПСС-тэ, совет арадта ехэ баяр баясхалан хүргэбэ.

МАНАГУА. «Эб найрамдалай ба хүн түрэлтэнэй жаргалта байдалай түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ — агуу ехэ Советскэ Союз мандаха болтогой!» — гэһэн үгэнүүд Сталинградтахи байлдаанай 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Никарагуагай Гренада хотодо үнгэргэгдэһэн олоной хабаадалгатай митингын гол уряа лозунг болоһон байгаа.

МЕХИКО. Сталинградтахи байлдаан дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ эрид эрьелтын шата болохоһоо гадна, түүхэтэ асари ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоо һэн гэжэ «Мексикэ—СССР» гэдэг хани барисаанай ба соёлой харилсаанай институдай президент, эб найрамдалай түлөө, империализмда эсэргүү, арадуудай хоорондохи һаналаа нэгэдэлгын түлөө Мексикын хүдэлөөнэй хүтэлбэриин гэшүүн Карлос Сапата Вела мэдүүлбэ. Совет хүнүүдэй хэмжээлэшэгүй ехэ баатар габьяатай, шэн зоригтой байһые Сталинград шадар гитлеровскэ сэрэгүүдые бута сохилго гэршэлэн харуулаа һэн гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

АГНУУРИДА АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Ахын район ан амитадаар баян нютаг. Эндэмнай хэрмэнһээ гадна булган, үен, һолонго, үнэгэн, шэлүүһэн, зээгэн гэхэ мэтын ангууд олон. Тэдэнэй хажуугаар туруута ангууд: буга, хандагай, гахай, хүдэри, шандаган элбэг. Баһа арьяатан шоно, баабгай байдаг, элдэб янзын шубуудшье тоолохо болоо һаа, олон даа...

Ахын госпромхоздо штатна 25 ангуушад хүдэлнэ. Зүгөөр тэдэнэр нёдондо тон бага хэмжээнэй мүнгэнэй ангай арһа гүрэндэ тушааһан байна. Жэшээлхэдэ, хойто, урда Ахада агнаһан аха дүүнэр Антонюгууд дүн хамта 48 хэрмэ, 7 булга, 2 үен бариһан юм. А. И. Подлосинский 6 булга, 12 хэрмэ, 1 үен тушаагаа һэн. Тэрэ мэтэшэлэн, юрэнхы дээрэнь хэлэхэдэ, гүрэнэй олзоборилгын ажахыда ангай арһан багаар тушаагдаһан болоно.

Тиимэһээ имагэ баян ой тайгатай Ахын районд байһан олзоборилгын ажахы түсэбөө юундэ дүүргэнэгүйб гэжэ асуултай ха. Нэгэдэхеэр, Эрхүүһээ ерэһэн элдэб хүнүүд Урда - Ахада үргэлжэ агнуури хэнэ. Хоёрдохёор, Хоншоной гэжэ баян газартамнай холоһоо е р э д э г хоёр хүн агнуури жэлһээ жэлдэ хэдэг юм. Тэдэнэр олзоборилгын ажахытай договор баталһан болоод, үнэн дээрээ мүртэй юумэ тушаангүй ябашадаг гэжэ тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд хэлэдэг. Эдэ мэтые мэдэжэ байһан тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд ямаршье хэмжээ абанагүй. Теэд гүн тайгын хабшуу хангилаар агнуури хэжэ ябагшадтай ганса энэ ажахын юушье хэжэ шадахагүйнь элитэ. Эдэнэртэ тусхай органуудһаа туһаламжа хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Мүнөө Ахын ан олзоборилгын ажахын хүтэлбэрилэгшөөр эдэбхи ү ү с х э л һайнтай нүхэр С. Л. Шарастепанов хүдэлжэ эхилэнхэй. Тэрэнэй эмхидхэхы хэмжээ ябуулгануудые абажа байхыень харахада, яһала найдамаар хүтэлбэрилэгшэ гэжэ һанахаар.

Агнууриин хаһын эхилхэдэ. район соомнай һайн дураараа агнаха дуратайшуул олон байдаг. Тэдэнэй дунда пенсионернүүдшье ёһотой һуурияа эзэлдэг гээшэ. Жэшээлхэдэ, дайнай инвалидууд Ж. Т. Унжуев, Р. Ш. Будаев, С. М. Табитуев гэгшэд тус бүреэ 70—80, 130, 200 хүрэтэр хэрмэнэй арһа тушаадаг юм. Тиин тэдэнэр болон тэдэнэй нүхэдынь дүн хамта жэлдэ 7—8 мянган хэрмэнэй, 150 гаран булганай арһануудые тушаадаг. Харин мүнөө районоймнай олзоборилгын ажахыда 3 мянган хэрмэнэй, 30 гаран булганай арһан оронхой байна. Хэрбээ район доторхи агнууриие гуримшуулжа шадаа һаа, гүрэндөө бүри ехэ мүнгэнэй үнэтэ арһа тушаадаг болохо байгаабди.

Д. ДУГАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

КАБУЛДА МИТИНГ БОЛОБО

КАБУЛ. СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан РСФСР-эй үдэрнүүд Афганистанай Демократическа Республикада болоҗо үргэлжэлһөөр. Олоной хабаадалгатай митинг Кабулда болоҗо, афган-совет хани барисаанай бүлгэмэй хамтын гэшүүд — эмхи зургаанууд болон предприятинуудай хүдэлмэришэд ба алба хаагшад тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

ДРА-гай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. М. Сарболанд митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Афганистанай арад Апрелиин революциин туйлалтануудые сахин хамгаалхаар, дарлалта мүлжэлгын ба хархис хүсэнүүдые шанга харюу сохилто үгэхөөр бэлэн байһан тухайдаа тэмдэглээ. Афган болон совет арадуудай хоорондохи хани барисаан манай үнэн зүб тэмсэлдэ амжалта олгохо байна гэжэ А. М. Сарболанд зааба.

РСФСР-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, РСФСР-эй хүдөө ажахын министр Л. Я. Флорентьев үгэ хэлэхэдээ, демократическа Афганистанда эсэргүүгээр империализмын ба хархис хүсэнүүдэй үүдхэжэ байһан ябуулгануудые буруушаагаа. Афган арад гансаараа бэшэ, Советскэ Союз, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн тэдэниие хэлбэришэгүйгөөр дэмжэнэ гэжэ тэрэ сугларгашадые найдуулба.

А. КУНЬЯЛАЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ЛИССАБОН. Пресс-конференци эндэ үнгэргэгдэжэ, Португалиин Коммунис партиин Генеральна секретарь А. Куньял тэрээн дээрэ үгэ хэлэбэ. Республикын суглаае тарааха, парламентын һунгалтые болзорһоо урид зарлаха гэһэн республикын президент генерал Рамалью Эанешай шиидхэбэриин үндэһөөр ПКП-гэй ямар хараа бодол баримталжа байһан тухай тэрэ найруулан хэлээ.

Премьер-министр Пинту Балсемаугай тушаалһаа буулга, удаань парламентые тараалга, бүгэдэ ниитын һунгалта зарлалга— эдэ бүгэдэ ажалшадай, Португалиин арадай, демократиин ехэ илалта болоно гэжэ А. Куньял мэдүүлбэ. Эдэнэй ашаар гүрэнэй урбалта хэхэ гэһэн хархис зонхилхы партинуудай һанаашалга зайсуулагдаа гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

ПКП-гэй һанамжын ёһоор, болзорһоо урид үнгэргэгдэхэ һунгалта хадаа Португалида тохёолдоһон политическэ ба социально-экономическа хүшэр хүндэ доройтон уналгые гаталан дабалгын ори ганса зүб харгы зам болоно гэжэ А. Куньял тэмдэглээ.

ПКП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ЛИМЭ. Перугай Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленум эндэ болобо. ПКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Хорхе дель Прадо орон доторой политическэ байдал тухай элидхэл хээ.

Үргэн ниитэ арад зоной һуудал байдал улам муудана. Гадаадын, нэн түрүүн американ монополинуудай хашалта харшалалтаһаа энэ үндэһэтэй байна гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Байгша оной ноябрь һарада болохо муниципальна һунгалтатай дашарамдуулан, Перуда зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй нэгэдэлые али бүхы талаарнь бэхижүүлхэ шухала гэжэ заагдаһан байха юм.

Пленумэй документ соо, хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд дотор профсоюзай хүдэлөөнэй асуудалнууд ехэ һуури эзэлбэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-03, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-25, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, информации —2-34-05, переводов —2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография ...ственного комитета Бурятской ... делам издательств полиграфии ...ной торговли.
Н-00322. Заказ № 22. Индекс